

Dnevi belih nageljnov

K vsakdanji podobi naših krajev na Tržaškem spadajo te dni fantje in dekleta z belimi nageljni. To so naši maturanti v srednjih šolah. Ljudje jih gledajo s simpatijo in jim privoščijo njihovo veselje in ponos, hkrati pa jim zavidajo za mladost v tako lepem in mirnem času. Marsikdo med nami odraslimi je bil v njihovi starosti že preganjan zaradi svojega slovenstva in idej.

Nastopil je čas zrelostnih izpitov. Na slovenskih srednjih šolah na Tržaškem opravljajo te dni pismene zrelostne izpite 208 dijakov in dijakin. V soboto pa se bodo začeli ustni izpiti. Ne dvomimo, da bo velika večina spoznana za sposobne, da nadaljujejo študij. Nekaj desetih dijakov pa se bo dokončno poslovilo od srednješolskih klopi in drugo leto bodo že začeli študij na univerzi.

To so razveseljive ščevilke, ki dokazujejo vitalnost slovenskih šol na Tržaškem, kljub vsem težavam, s katerimi se morajo boriti zaradi še vedno nerešenih birokratskih vprašanj in zaradi nezavednosti precejšnjega števila naših ljudi, ki pošiljajo svoje otroke rajši v šole drugega jezika. Toda slovenske šole zaradi tega vendarle ne usihajo. Še je, hvala Bogu, dovolj zavednih Slovencev na Tržaškem, da ohranjajo pri življenju naše šole, za katere smo se toliko borili in njihovo obnovo ali ustanovitev na novo s takim veseljem pozdravili. In te šole nam vračajo vsako leto na stotine zavedne, izobražene slovenske mladine, ki nam je jamstvo, da bo slovenstvo na tem koščku zemlje živelo naprej in da bo postajalo vedno bolj krepko in žilavo, oprto na vedno širšo izobraženo plast.

Včasih si delamo skrbi zaradi bodočnosti te naše izobražene mladine. Skrbi nas, če bo še tako živo občutila svoje slovenstvo, če bo še tako navezana nanj in pripravljen, da požrtvovalno prispeva k reševanju slovenskih problemov, kakor so prispevale prejšnje generacije in se žrtvovala za to. Toda mislimo, da je ta zaskrbljenost odveč. Iz te naše brezskrbne, vesele mladine, ki ji je toliko do razvedrila in zabave, bodo nedvomno zrastle in se razvile moške in žene, ki bodo ob svojem času, če bo potrebno, znali prav tako — ali še bolje — braniti pravice svojega naroda in ceniti prave moralne in duhovne kvalitete, na katerih temelji naš narodni obstoj, kakor vse generacije pred njimi.

Zato iskreno pozdravljeni, fantje in dekleta z belimi nageljni!

DELEN USPEH RAZOROŽITVENE KONFERENCE?

V Ženevi se je 14. t. m. začelo nadaljevanje razorožitvene konference.

Napovedujejo ji delen uspeh.

LEVA SREDINA JE IZŠLA OKREPLJENA IZ VOLITEV

V središču pozornosti italijanske javnosti so te dni izidi upravnih volitev z dne 12. junija. K volilnim žarom je bilo poklicanih skoro 5 milijonov volivcev, da izvolijo nove občinske in pokrajinske uprave v skoraj 300 občinah, med njimi v Rimu, Genovi, Bariju, Firencah in Forliju.

Za italijanske razmere je značilno, da zadobijo vsake upravne volitve izrazit politični značaj, zaradi česar se med volilno kampanjo skoraj ne govori in razpravlja o upravnih vprašanjih, ki tarejo to ali ono občino, to ali ono pokrajino, temveč postaja predmet ostrih polemik in razprav splošna politika države in vlade, pri čemer pa občine in pokrajine niso neposredno prizadete in tudi ne morejo nanjo neposredno vplivati.

Tudi izid nedeljskih upravnih volitev je treba zato politično oceniti in predvsem ugotoviti, kako so stranke sredinsko-leve vladne koalicije prestale zadnjo preizkušnjo, potem ko so bile izpostavljene križnemu ognju desne in skrajno leve opozicije. Če na izid volitev gledamo globalno, ugotovimo, da je sredinsko leva koalicija prejela 312 tisoč glasov več v primeri z zadnjimi volitvami (upravnimi ali političnimi), medtem ko se je moč skrajne leve zmanjšala za 35 tisoč glasov, moč desnice pa za 216 tisoč.

Od vladnih strank je Kršč. demokracija v glavnem ohranila svoje pozicije (ponekod, kot na primer v Rimu je celo znatno napredovala), kar ponovno dokazuje, da se je zaustavilo njeno nazadovanje, ki je prišlo najbolj do izraza pri političnih volitvah leta 1963. Italijanska socialistična stranka je tudi pri teh volitvah nekoliko nazadovala, kar kaže, da še vedno plačuje določen davek zaradi svojega sodelovanja v vladi. Izguba njenih glasov pa ni tako znatna, kot so pričakovali zlasti njeni bivši pristaši iz vrst socialproletarcev. Velik uspeh pa je ponovno dosegla socialdemokratska stranka, ki je ponekod celo podvojila število svojih glasov, s čimer je izenačila in celo popravila škodo, ki jo je levi sredini povzročilo nazadovanje socialistov. Tudi republikanci so tokrat zabeležili rahel napredek.

Od desničarjev so doživeli pravi poraz novofašisti, saj so zgubili na primer v Rimu, kjer so doslej imeli svojo trdnjavo, kar 6 občinskih svetovalcev (od 13 jih sedaj imajo 7) in nazadovali za 6,3% (prej 15,8, zdaj 9,3%). Zelo značilno je nadalje nazadovanje liberalcev, kar dokazuje, da ta stranka ne more biti v sedanjih političnih razmerah resna politična alternativa sredinsko-levi politiki. Padec liberalcev je tembolj značilen, ker je znano, s kakšnimi

ogromnimi denarnimi in zlasti propagandnimi sredstvi razpolaga ta stranka (večina italijanskega tiska je namreč pod njenim vplivom), kar ji omogoča, da spretno izkorišča v svojo korist gospodarske težave in tudi napake vladne koalicije. Tudi te volitve so pokazale, da monarhisti ne predstavljajo več nobene politične sile, čeprav so ostali pri svojih prejšnjih pozicijah.

Vprašanje zase predstavljajo te volitve za komunistično stranko. »Zanjo ni toliko važno, je te dni napisala torinska Stampa, da je absolutno zgubila okrog dva odstotka glasov in da je nazadovala tudi v odstotkih. Važno je danes ugotoviti, da se je gotovo prelomil ritem njene ekspanzije. Prvič je moč danes z gotovostjo trditi, da se na tisoče ljudi, ki so nekoč volili komuniste, zdaj obrača k drugim volilnim znakom.« Zanimivo je nadalje, kot ugotavlja omenjeni dnevnik, da postaja komunistična stranka bolj šibka v predmestjih in da je zgubila v občinah z nad 5 tisoč prebivalci skoraj 7 odstotkov glasov. Vse te stvari kažejo, da je določena politika doživela polom, da je stranka v krizi.«

Socialproletarci niso dosegli, kot smo že omenili, tistega uspeha, kot so ga pričakovali. V splošni politični konstelaciji se bo njihova moč ustavila najbrž pri kakih 2,5 ali največ 3 odstotkih glasov.

Sredinsko-leva koalicija je torej izšla iz te zadnje bitke okrepljena ali vsaj brez vsake škode. To bi moral biti dober znak in napotilo za njeno dokončno konsolidacijo.

O posledicah, ki jih bodo izidi nedeljskih volitev imeli na posamezne občinske in pokrajinske uprave, lahko rečemo, da bodo mnoge občine dobile trdne večine in da bodo v marsikateri občini odpravljene komisarske uprave. Sredinsko-leve uprave so sedaj možne v Rimu, Genovi, Bariju in še v nekaterih manjših mestih. Narešeno pa je ostalo vprašanje stalnih uprav v Firencah, Forliju in Pisi, kjer si stranke leve sredine niso priborile absolutne večine, kar pomeni, da se bodo v ta mesta prej ali slej ponovno vrnil prefekturni komisarji.

—0—

SARAGAT NA ŠVEDSKEM

Predsednik Saragat je od torka na 4-dnevem obisku na Švedskem.

Parlamentarne počitnice zaradi volitev so se končale in italijanski parlament spet začel z delom. Poslanska zbornica je najprej obravnavala nekaj interpelacij o pokojninah mornarjev.

RADIO TRST A

• **NEDELJA**, 19. junija, ob: 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Prenos sv. maše iz župne cerkve v Rojano; 10.15 Poslušali boste... Od nedelje do nedelje na našem valu; 11.15 Oddaja za najmlajše: »Od Apeninov do And«. Napisal Edmondo De Amicis, prevod in dramatisacija Lelja Rehar. Drugi del; 12.00 Nabožne pesmi; 12.15 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... Odmevi tedna v naši deželi; 15.30 »Večerni pomenek«, enodejanka, napisal Saša Martelanc. Igra RO., režira Stana Kopitar; 18.30 Kino, včeraj in danes, pripravil Sergij Vesel; 20.30 Iz slovenske folklorne - Lelja Rehar: V starih časih: »Sredi dela«.

• **PONEDELJEK**, 20. junija, ob: 12.15 Brali smo za vas; 13.30 Znanje melodije; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 19.15 Vinko Beličič: »Naturalist Fran Govekar«; 20.35 Zvoki, uglašeni na temo; 21.00 Maurice Ravel: »L'enfant et les sortilèges«, lirski fantazija v dveh delih. V odmoru (približno ob 21.30): Opera, avtor in njegova doba, pripravil Gojmir Demšar.

• **TOREK**, 21. junija, ob: 12.00 Lelja Rehar - V starih časih: »Sredi dela«; 17.20 Italijanščina po radiu; 18.30 Koncertisti naše dežele; 19.00 Plošče za vas, quiz oddaja. Besedilo: Danilo Lovrečič; 21.00 Pregled slovenske dramatike. Pripravila Jože Peterlin in Josip Tavčar. Dramatiki v naši deželi.

• **SREDA**, 22. junija, ob: 12.15 Pomenek s poslušavkami, pripravila Marjana Prepeluh; 13.30 Glasba iz filmov in revij; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 19.15 Higiena in zdravje, pripravil dr. Rafko Dolhar; 19.30 Zbor »Slava Klavara« iz Maribora, vodi Jože Gregorc; 20.35 Kulturni odmevi — dejstva in ljudje v deželi; 21.00 Simfonični koncert. V odmoru (približno ob 21.35) Knjižne novosti - »Michele Prisco: »Una spirale di nebbia« — ocena: Josip Tavčar.

• **ČETRTEK**, 23. junija, ob: 12.00 Josip Jurčič: »Deseti brat« (3) »Krijavelj in Martinček Spak«, priredba Martin Jevnikar. Izvajajo dijaki slovenskih višjih srednjih šol v Trstu, oddaja vodi Jože Peterlin; 17.20 Italijanščina po radiu; 19.00 Pisani balončki, radijski tečnik za najmlajše. Pripravila Krasulja Simoniti; 20.35 Z italijanskih festivalov popevk; 21.00 »Zlodjevi stolpi«, detektivska drama v treh dejanjih, napisala Bruno Corra in Giuseppe Achille, prevedel Mirko Javornik. Igra RO., režira Stana Kopitar; 22.50 Slovenski solisti.

• **PETEK**, 24. junija, ob: 12.15 Pomenek s poslušavkami; 13.30 Glasbeno potovanje; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 18.30 Iz slovenskega glasbenega življenja v preteklih stoletjih, pripravila Dragotin Cvetko; 19.00 Zbori Furlanije-Juljske krajine; 19.15 Lučka Komac: »Oprij in njegovi alkaloidi«; 20.35 Gospodarstvo in delo. Urednik Egidi Vršaj; 21.00 Koncert operne glasbe; 22.00 Benedetto Croce in idealistična struja v Italiji - Enrico Falqui: »Časnikarstvo«.

• **SOBOTA**, 25. junija, ob: 12.00 Kulturni odmevi; 15.00 Glasbena oddaja za mladino, pripravil Dušan Jakomin; 16.00 Volen. Oddaja za avtomobiliste; 17.20 Skala in ladja. Komentarji o dogodkih po koncilu in v jubilejnim letu; 17.30 Širimo obzorja: »Rimske toplice pri Tržiču«. Napisal Tone Penko; 19.15 Družinski obzorje, pripravil Ivan Theuerschuh; 20.35 Teden v Italiji; 21.00 Josip Jurčič - Deseti brat: (4) »Piškavci«; 21.35 Vabilo na ples.

Za višjo življenjsko raven v Jugoslaviji

Na 6. kongresu socialistične zveze delovnega ljudstva Jugoslavije, ki se je končal prejšnji teden v Beogradu, so posvetili posebno pozornost izboljšanju delavskega samoupravljanja in dosedanjim dosežkom v gospodarski reformi.

Predsednik zveznega odbora Lazar Koliševski je poročal, da gospodarska reforma čedalje močneje vpliva na vse družbeno in politično življenje. Petletni plan gospodarskega in družbenega razvoja je prišel zdaj v javno razpravo ter mora z odmerjanjem nalog izraziti osnovne cilje reforme in zagotoviti stabilno in trajno naraščanje življenjskega standarda. Potrebno je povečati produktivnost dela ter pospešiti vključevanje v mednarodno delitev dela in konvertibilnost dinarja.

Ob koncu zasedanja je bil izvoljen novi zvezni svet SZDLJ, ki pa si je spremenil ime iz odbora v zvezno konferenco. Sestavljalo jo bo 186 članov, med katerimi so

predsednik Tito in drugi glavni predstavniki javnega življenja.

Sedem sklepnih resolucij naglašajo potrebo po obširni družbeni kritiki v smislu novih gospodarskih načel samoupravljanja in poudarjajo tesne odnose med Socialistično zvezo in jugoslovansko komunistično partijo.

Kar pa zadeva mednarodno politiko, sklepne resolucije obsojajo ameriško politiko v Vietnamu in stalno oboroževalno tekmo.

ANGLIJA SE NE MISLI UMAKNITI IZ JUŽNE AZIJE

Britanski ministrski predsednik Wilson je slovesno izjavil v spodnji zbornici, da hoče Velika Britanija ohraniti svoje obrambne obveznosti »vzhodno od Sueza« do konca tega stoletja.

Ta izjava ministrskega predsednika pomeni jasen odgovor tistim, ki so tudi v okviru laburistične stranke same kazali nasprotovanje do namena vlade, da bi nadaljevala z obrambno politiko na Bližnjem Vzhodu. Wilson je dal to izjavo kot odgovor na vprašanje, katero mu je zastavil eden izmed podpisnikov polemične resolucije, o kateri so razpravljali v spodnji zbornici. Resolucija kritizira vladno zaradi take obrambne politike. A menijo, da bo zavržena z veliko večino.

Kot znano, je Velika Britanija sklenila tudi z novo neodvisno državo Singapur pogodbo, da bo obdržala tamkajšnje mornariško in letalsko oporišče, a »samo v obrambne namene«.

Ameriška predstavniška zbornica je odobrila nove zneske za obrambo v skupni vsoti 17 milijard in osem milijonov dolarjev. Ta denar bo uporabljen za nakup ladij, letal in drugega orožja v prihodnjem letu.

Britanska vlada bo odtegnila z Daljnega Vzhoda vse svoje sile, ki niso več potrebne za obrambo takomenovanih Ožin in Malaje. Umik teh oboroženih sil je omogočil skrajšnji sporazum, ki ga bosta sklenili Malaja in Indonezija. Britanske čete so poslale na področje ožin med Malajo in Indonezijo prav z namenom, da bi v primeru potrebe branile Malajo.

KONEC FOTOGRAFIJ Z LUNE?

Včeraj so ugasnili telekamero ameriške Lunine sonde »Surveyer«, ker se bliža razdobje zelo nizke temperature med dolgo nočjo, ki traja na Luni 14 zemeljskih dni.

Od 1. junija do zdaj je poslala sonda na Zemljo okrog deset tisoč fotografij. Zadnje so pokazale, da se je ena noga sonde nekoliko pogreznila v Lunina tla.

Zadnje fotografije kažejo na Luninem obzorju tudi rahlo žarenje, kar daje sklepati na redko ozračje iz plinov, ki prihajajo iz Lune ali pa jih je ta pritegnila iz vesoljskega prostora. Tehniki se boje, da zaradi zelo nizkih temperatur sonda ne bo več snemala fotografij, ko bo končana Lunina noč.

ZDAJ SO ŽE NAVAJENI

V torek se je spet stresla zemlja v Skopju, prestolnici Makedonije, ki je doživela tako hud potres 26. julija leta 1963. Po podatkih skopskega seizmološkega zavoda je bil zadnji potres tretje do četrte stopnje po Mercallijevi lestvici. Povzročil ni škode niti ljudem niti na poslopih.

To je bil že 617. potresni sunek po tistem tragičnem jutru leta 1963. To pomeni, da imajo v Skopju na vsake tri dni dva potresna sunka.

„Zadeva Gajšek“

Mladi slovenski pesnik Vladimir Gajšek, ki je bil meseca aprila obsojen od okrajnega sodišča v Ljubljani na 14 dni zapore pogojno, ker ga je spoznalo za krivega škovanja k protiverski nestrpnosti, je bil v torek na reviziji procesa oproščen. Revizijski procesa je odredilo vrhovno sodišče Slovenije, na katero se je obsojenec pritožil.

Včeraj so ga oprostili »zaradi pomanjkanja dokazov«. Sodišče je utemeljilo to razsodbo s trditvijo, da »je svoboda prikazovanja lastnih čustev, ki je zajamčena državljanom verskega prepričanja, v polni meri veljavna tudi za tiste, ki nimajo nobenega verskega prepričanja«. Pesnika Gajška so prijaviли sodišču slovenski škofje zaradi neke pesmi, ki jo je objavil lani v študentskem listu »Tribuna«, ki izhaja v slovenski prestolnici in katere vsebino so označili za

»obrekovalno žaljivo za verska čustva občanov«. Proti za vero žaljivi pesmi so protestirali zlasti slovenski bogoslovci.

Zadeva je vzbudila v slovenski javnosti veliko pozornost, tako v verskih kot v ateističnih krogih, enako pa tudi v ostali Jugoslaviji in v tujini, zlasti v zvezi s sporazumom med Jugoslavijo in Vatikanom o obnovitvi uradnih stikov med njima, ki so bili pretrgani, ko je bil zagrebški nadškof Štepinac imenovan za kardinala. Sporazum je baje že sklenjen in bo v kratkem objavljen.

Zanimivo je, da je državni tožilec na reviziji procesa proti Gajšku (ki ne spada med boljše pesnike mlajše generacije) ponovno zahteval njegovo obsodbo. A sodišče se je, kot rečeno, rajši odločilo za oprostitev zaradi »pomanjkanja dokazov«.

TEDENSKI KOLEDARČEK

- 19. junija, nedelja: Julijana, Lija
- 20. junija, ponedeljek: Nenad, Silverij
- 21. junija, torek: Alojz, Vekoslav
- 22. junija, sredo: Ahac, Miloš
- 23. junija, četrtek: Kresnica, Grlica
- 24. junija, petek: Janez, Ivan
- 25. junija, sobota: Hinko, Viljem
- 26. junija, nedelja: Gruda, Virgilij

Izdajatelj: »Novi list« d. z. o. z. • Glavni urednik: Engelbert Besednjak • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« — Trst, ulica Sv. Frančiška 20 — telefon 29-477

Menihi, vojaki in pustolovci

V Saigonu so se ves pretekli teden nadaljevale ulične demonstracije študentov in budistov. Študentje nosijo table s protivladnimi in protiameriškimi gesli. Budisti utemeljujejo demonstracije s tem, da so znak protesta proti gladovni stavki, katero si je naložil budistični voditelj Tri Quang v mestu Hue. Ta budistični menih gladije že več kot teden dni in njegovo stanje označujejo že za resno. Gladovno stavko je začel iz protesta proti vladi generala Kyja.

Vlada se skuša izogniti vsemu, kar bi moglo še zaostri spor. Tako so npr. vojaki nekaj dni mirno gledali oltarčke, s katerimi so budistični menihi v mestu Hue in drugod zgradili ulice, da bi ovirali gibanje vojaških kolon, in samo v redkih primerih, ko res ni šlo drugače, so dobili dovoljenje, da so odstranili oltarčke, katere pa so budistični menihi po prehodu vojaške kolone takoj spet namestili nazaj na sredo ceste. Vendar je kljub temu vprašanje, če se bo Kyeva vlada mogla izogniti odločilnemu spopadu z budisti, ki imajo nedvomno za seboj velik del ljudstva.

V nedeljo pa so priredili v Saigonu demonstracijo vietnamski katoličani. Bila je dobro organizirana in impozantna. Z njo so hoteli jasno pokazati, da se ne bodo dali izkoristiti za take protivladne nastope, ki bi komunistom olajšali pot na oblast. Kot kaže, so sicer tudi katoličani proti Kyjevi vojaški vladi in hočejo civilno in demokratično vlado, vendar pa ne želijo, da bi se vlade polastili fanatični budisti, v tem primeru bi namreč sledil pritisk na katoličane, če že ne prav versko preganjanje, obenem pa bi zaradi pričakovane neučinkovitosti budistov popustil vojaški napor v boju proti komunistom in nastala bi po mnenju katoličanov še večja zmeda.

Te pa je tudi sedaj že dovolj. Južni Vietnam je v bistvu razklan v tri velike tabore: Vietkong, vladni tabor, ki uživa podporo Američanov, in budisti. K temu moramo prišteti kot četrti, številčno sicer šibkejši, a kulturno močan tabor katoličanov, poleg tega še razne narodne manjšine, ki nastopajo zdaj pod okriljem tega, pa spet onega tabora, v splošnem pa so nasprotni vojaški vladi v Saigonu, ker jim ne da avtonomnih pravic, kakor jih je podelila svojim manjšinam na severu vlada v Hanoju. Pristniki narodnih manjšin, ki žive zlasti na visokih planotah v notranjosti, se zato precej radi pridružujejo vietkongovcem, bolj iz narodnega kot iz ideološkega razloga.

Zadnje dni so zadobile demonstracije v Saigonu ostrejši značaj. Kot vse kaže, se jih udeležuje vedno ista skupina, ki šteje okrog 3000 ljudi. Sestavljena je iz budističnih menihov in nun, iz nedorasle mladine, iz tepistov, ki jih ne manjka pri nobeni stvari, kjer je priložnost za nemire in pretep s policaji, iz študentov, ki »špricajo« šolo, in iz raznih socialno težko določljivih elementov. Ti ljudje so takorekoč ob vsakem času pripravljeni na demonstracije.

Policija je uporabila proti njim že solzivca in tudi ne štedi z udarci gumijevk. Ne katere demonstrante, če ji padejo v roke, pretepe do krvi, ker so policaji in vojaki že besni zaradi neprestanih demonstracij in metanja kamenja. Množica se pri ostrejšem nastopu razprši kakor jata vrabcev, v naslednjem hipu pa se spet zbere po skupinah. Tako se v Saigonu ponavlja tipičen

primer mnogih evropskih demonstracij, kjer lahko sorazmerno malo ljudi z neprestanim demonstriranjem drži v šahu celo mesto, kot smo doživeli pred leti tudi v Trstu.

Izhoda iz tega ni videti, razen da vojaška vlada nastopi z najostrejšimi metodami in s terorjem zatire nastope opozicije, ali pa da Ky pristane na volitve in se ustanovi potem vlada, ki bi temeljila na parlamentu. Toda kakšne bi bile te volitve, če se jih ne bi mogli udeležiti vietkongovci? Vsekakor ne bi odgovarjale dejanski moči skupin v deželi. Vietkonga pa ne bodo pripustili k volitvam, ker bi to pomenilo plebiscit, ki bi dejansko že pokazal usmerjenost javnega mnenja v Južnem Vietnamu. In kaj bi storili Američani v primeru, da bi se zgodilo, da bi zmagali vietkongovci? Ali bi zapustili Južni Vietnam? Bi morda vietkongovci lahko sestavili vlado?

Če pa vietkongovcev ne bi pripustili k volitvam, bi lahko dalo to opravičilo za najrazličnejša nasilja, saj ni nič lažjega kakor proglasiti nadležne nasprotnike za vietkongovce in jim preprečiti udeležbo pri volitvah.

Budistični recept o volitvah se v tej luči pokaže za mnogo manj realističen, kakor pa pri površni presoji. Dejstvo je, da je vietnamski narod notranje vse preveč raztrgan in morda tudi nagnjen k fanatizmu in k nekonkretnemu obravnavanju svojih problemov, vedno težej k skrajnim rešitvam. To je morda pogojeno v vietnamski zgodovini in v ljudski psihi. Zelo verjetno pa so tega krive tudi socialne razmere, ker manjka tako močna in zavedna kmečka plast kakor tudi prava meščanska plast. Politika je prepuščena religiozno-vojaškemu sektam, budističnim menihom in vojakom ter seveda vsakovrstnim pustolovcem.

—0—

Novice po svetu

V Rim je prispel novi sovjetski veleposlanik v Italiji, Rigjov.

Jack Ruby, ubijavec dozdevnega morilca predsednika Kennedyja, Oswalda, je bil spoznan od nekega porotnega sodišča v Teksasu za duševno zdravega.

V nedeljo se je v New Yorku začel 34. mednarodni kongres PEN klubov, ki bo trajal do 18. junija. Zveza sovjetskih pisateljev je v zadnjem trenutku sporočila tajništvu Kongresa, da se kongresa ne bo udeležila po svojih opazovavcih, kot je bilo to nameravano.

Dokončni seznam žrtev železniške nesreče, ki se je zgodila v Indiji okrog trideset kilometrov od Bombaya, navaja 60 mrtvih in 135 ranjenih. Med ranjenci jih je 25 v kritičnem stanju.

Radio Džakarta je naznanil, da sta predsednik indonezijske vlade, general Suharto, in predstavnik malajskega zunanjega ministrstva dosegla splošen sporazum za mirno pogodbo med obema državama.

V tiskarni »Graphis« v Trstu je dotiskana druga-tretja številka revije »Zaliv«.

PREJELI SMO

ODPRTO PISMO G. RAVBERJU

Spoštovani gospod!

Vašega drugega »Quosque tandem« (Primorski dnevnik 11. junija) ne morem nikakor smatrati za nadaljevanje »razgovora«, ki ste ga (takrat še kot »Non quis sed quid«) sprožili o šoli, in to iz enostavnega razloga, ker mi v njem niste odgovorili na dve moji nedvoumni vprašanji, ki ju tu zaradi popolnosti ponovim. (Naj mi cenjeno uredništvo Novega lista tega ne zameri!)

Prvič: zakaj naj bi bilo ravno »šolsko osebje« najbolj podvrženo tistim kompleksom, ki jih je tako bičal Cankar v znani drami, ki jo je v pravkar minuli sezoni uprizorilo Slovensko gledališče v Trstu? (da ne bo zopet kakage izmikanja, opozarjam, da je rečeno »šolsko osebje« in ne »nekateri profesorji«).

Drugič: kako si g. člankar razlaga, da čut pravičnosti in smisel za ocenjevanje tako neverjetno pešata z leti, ko trdi, da profesorji ne znajo pravilno ocenjevati, dijaki pa kar zelo pravilno? Dobesedno (sedaj že vdruči) citiram: »...neka neverjetna in že kar nedopustna svojeglavost nekaterih profesorjev (in profesorice tudi), ki znajo dijakov ne ocenjujejo pravilno«. Nadalje: »Toda ti profesorji... dokazujejo, da so zelo poniglavi, ko je treba znati soditi in presojati.« In končno: »Presenetljivo je, kako imajo dijaki vse svoje profesorje natančno — in tudi zelo pravilno ocenjene.«

Zaradi tega se Vam pravzaprav sploh ne čutim dolžnega odgovarjati, toda ker sem že za pisalno mizo, izkoristim priložnost za nekaj ugotovitev ali pripomb.

Z veseljem ugotavljam, da ste v drugem članku do neke mere omilili svoj ton. Iz človeka, obdarovanega s suženjskim strahom in nesamostojnim odločanjem, z domišljavostjo, majhnostjo in ozkostjo mišljenja, pod ravnišo športnih sodnikov, nerodnega in ne z najbolj trdnim znanjem itd. itd., sem se v borem tednu povzpел do spoštovanega g. profesorja (in to, čeprav me niti v drugem članku še niste poznali, tako da bi utegnil, z Vašega vidika biti ravno eden izmed teh Vaših »izbrancev«).

Odsotnost vsakršne žaljivke je vsekakor, če že ne zadosten, pa vsaj nujno potreben pogoj za stike med kulturnimi ljudmi, med katere bi rad prišteval profesorje in starše. Drugače so ti stiki, če jih sploh lahko tako imenujemo, zelo podobni stikom med dnevnikom »Piccolo« in slovensko manjšino. Ne, ne, primerjava ni pretirana: na tako vzvišeno govorjenje o nekorenci slovenskih profesorjev in o anarhiji na slovenskih šolah, kot je Vaše, sem doslej našel le v gori omenjenem nacionalističnem dnevniku (v katerem pa še ni izšlo, da bi jaz vedel, nič podobnega o italijanski šoli). Upam, da mi ne bo potrebno več ponavljati: take izvenšolske posege jaz odločno odklanjam. Ne pa prijateljskih stikov med starši in profesorji, pa naj bodo ti med govorilnimi urami ali na roditeljskih sestankih. Te stike pa, dovolite, pojmujem nekoliko drugače od Vas: nobenega diktiranja redov strani staršev! Starši se morajo hočeš nočeš sprijazniti s profesorji, ki poučujejo njihove otroke, in tudi z načinom ocenjevanja vsakega posameznega profesorja (objektivni kriteriji pri ocenjevanju, taki, da bi bili za vse profesorje popolnoma enaki, enostavno ne eksistirajo).

Če se starši nočejo sprijazniti s tem, jim ne preostane drugega, kakor da si ustanovijo privatno šolo, ki jo seveda tudi sami finansirajo. Strogo vzeto, torej ni nemogoče »menjati profesorja«, čeprav je praktično izvedljivo. (Toda, mimogrede povedano, ali ni tudi za povprečnega zemljana marsikateri zdravnik nedosegljiv? To samo v odgovor na Vašo subtilno distinkcijo med profesorji in zdravniki.)

Zelo težko tudi starši upravičeno kritizirajo profesorje. Temu niso povečini kos zaradi nezadostnega strokovnega znanja. Če pa to imajo, pa že zato ne, ker niso med izpraševanjem in razlago v razredu. Če profesorjem, in s tem tistim, ki jih nastavljajo ne zaupajo, so njihov edini vir informacij otroci (»Dragi očka, ampak ta tvoj kolega...«) in ti niso vedno do samih sebe in do drugih najbolj objektivni.

Kot vsi ljudje seveda tudi profesorji niso brez napak; marsikateri izmed njih se niti sami ne zavedajo, pa si kljub temu utre pot v javnost.

(Nadaljevanje na 8. strani)

Tržaškega

Vprašanje deželne svetovavca Škerka:

O ustanovitvi strokovnih šol

Deželni svetovavec Slov. skupnosti dr. Jože Škerk je 15. t. m. naslovil na predsednika deželne vlade tole vprašanje:

»Z zakonom o enotni srednji šoli so bile odpravljene štiri industrijske strokovne šole, industrijski strokovni tečaj, trgovska strokovna šola in trgovska strokovna tečaja s slovenskim učnim jezikom.

Te šole in tečaji so bili zelo važni in koristni predvsem za strokovno izobrazbo mladine in tudi za življenje slovenske narodne manjšine. Zato je danes nujno potrebno, da se ustanovita v Trstu strokovni zavod za trgovino in obrt in strokovni trgovski zavod s slovenskim učnim jezikom.

Ker je Sindikat slovenske šole postal pobudnik za ustanovitev omenjenih zavodov in dostavil pristojnim oblastvom, med drugim predsedstvu dežele Furlanije-Juljske krajine, ustrezne predloge, vprašam predsednika deželnega odbora, ali in kako je deželni odbor posredoval ter ali namerava še posredovati, da se ustreže tako važni potrebi slovenske narodne manjšine.

O isti zadevi nam je poslala SGKZ resolucijo, ki jo prinašamo v skrajni obliki z bistveno vsebino:

Reforma v šolstvu republike Italije, ki je spremenila vse nižje strokovne šole trgovskega in industrijskega značaja v enotno nižjo srednjo

šolo ter uveljavila osemletno obvezno šolanje, je kljub svojemu naprednemu značaju močno prizadela del slovenske mladine. Mladina je pred reformirano šolo, in to vse do konca šolskega leta 1964-65, strokovno podkovana stopala iz nižjih strokovnih šol v poklice v industriji, obrti in trgovini. S koncem šolskega leta 1965-66 bo morala vstopati v razne poklice brez osnovne strokovne izobrazbe. Razen tega se ne bodo mogli zaposeliti vsi tisti absolventi nižje srednje šole, ki še niso dopolnili 15. leta starosti, kar določa posebno zakonsko določilo.

Slovenska mladina nima torej po končanem obveznem šolanju danes primernih poklicnih zavodov in šol, razen Državnega trgovskega tehničnega zavoda (Trgovske akademije) v Trstu, v katerih naj bi se strokovno izobraževala. Tako je zaradi šolske reforme nastala v slovenskem šolstvu velika vrzel, ki je na Tržaškem poleg tega v nasprotju z določili Posebnega statuta londonske Spomenice o soglasju, ki izrecno našteva slovenske strokovne šole, ki so pa bile, kot rečeno, z reformo ukinjene.

V želji, da bi se pravočasno ta vrzel zapolnila, je Slovenska kulturno gospodarska zveza vložila že decembra 1964 prošnje na pristojna mesta za zahtevo, da se v Trstu ustanovita strokovna zavoda trgovske in industrijske smeri, v Gorici pa strokovni zavod trgovske smeri.

Goriška občina je prošnjo za ustanovitev šole v Gorici prevzela in jo v lastnem imenu predložila opremljeno z vsemi ustreznimi dokumenti pristojnemu šolskemu skrbništvu, ki jo je z ugodnim mnenjem poslal ministrstvu v Rim. V Trstu je v imenu občinskega odbora odbornik za šolstvo to zahtevo javno podprl, župan pa je s pismom z dne 26.2.1966 priporočil ugodno rešitev vloge za ustanovitev strokovnega zavoda trgovske in industrijske smeri v Trstu. Ni znano, ali so pristojni uradi v zvezi s tem še kaj drugega ukrenili.

Zahteva po uzakonitvi omenjenih strokovnih šol je zahteva vseh Slovencev v Italiji. V Odboru za slovensko šolo v Trstu, ki združuje vse stranke, ki vključujejo Slovence, je bila ta zahteva enoglasna. V Gorici so bile postavljene enake javne zahteve vseh organizacij, ki združujejo Slovence.

Potreba po zahtevanih zavodih pa je še močnejša, če jo vezemo na potrebe področja, na katerem živi prizadeto slovensko prebivalstvo. Ni namreč dvoma, da lahko slovenski strokovnjaki opravijo pomembno delo pri trgovskem in industrijskem posredništvu na stikališču treh narodnosti.

Izvršni odbor Slovenske kulturno gospodarske zveze na seji 13. junija 1966 ugotavlja, da so slovenske organizacije pravočasno napravile vse potrebne in ustrezne korake za ustanovitev imenovanih strokovnih zavodov. Posebno pa še poudarja, da problem še vedno ni rešen in da je prav sedaj, ob koncu šolskega leta za slovensko mladino, ki ne namerava nadaljevati učenja na slovenskih višjih srednjih šolah, bolj življenjskega pomena kot kadarkoli prej.

Repen:

SMRTNA NESREČA PRI NAKLADANJU SENA

Najbolj globoko nas presunejo nesreče, ki zadenejo ljudi nepričakovano, kot strela z jasnega neba. In taka nesreča se je zgodila v torek popoldne pri nas. Glas o njej se je naglo razširil po vsej vasi, a bila je tako pretresljiva in nepričakovana, da ji sprva skoraj nismo hoteli verjeti. Raznesla se je novica, da je našla smrt pod traktorjem naša sovaščanka 56-letna Marija Pegan por. Škabar.

Z nekaterimi drugimi ljudmi iz svoje družine se je odpravila grabit in nakladat se-

no na travnik blizu ceste Opčine-Fernetiči. Delo je veselo potekalo sredi slikovite gmajne, posejane s skupinami temnih borovcev in sivih kraških skal, v toplem poletnem soncu. Tedaj se je zgodila nesreča. Traktor z vozom, ki je stal na robu kotanje, je začel drseti navzdol in uboga Marija ni utegnila več odskočiti. Povožil jo je, da je bila na mestu mrtva.

Zapustila je moža Ferdinanda in pet že odraslih otrok, tri že poročene hčerke in dva sina. Z njimi iskreno sočustvuje vsa vas.

Sožalju se pridružuje tudi uredništvo N. l.

ODLIČEN USPEH SLOVENSKEGA UCENCA NA MEDNARODNEM NATEČAJU ZA OTROŠKO RISANJE

Učenec drugega razreda slovenske osnovne šole v Briščikih — Aldo Briščik — je bil pred kratkim povabljen na znani mednarodni natečaj za otroško risanje v mestu Forte dei Marmi. Povabilo je prejel na osnovi risb, ki so jih svoj čas bili poslali komisiji za ta mednarodni natečaj učenci raznih šol v Italiji in v inozemstvu.

V znano turistično mesto ob Tirenskem morju ga je spremljala njegova učiteljica gđc. Evelina Pahor. Mali Aldo se je na natečaju odlično izkazal, saj je za svojo risbo prejel drugo nagrado v svoji kategoriji otrok starih 6. in 7. let. Nagrada sestoji iz lepe pozlačene medalje in diplome.

Malemu Aldu in njegovi učiteljici iskreno čestitamo k odličnemu uspehu. Če se ne motimo, je to že četrta nagrada, ki so jo odnesli s tega znanega mednarodnega natečaja za otroško risanje učenci slovenskih šol v nabrežinskem didaktičnem ravnateljstvu. Hkrati moramo ugotoviti, da so ti tudi edini učenci z vseh šol na Tržaškem (slovenskih in italijanskih), ki so bili kdajkoli povabljeni na ta mednarodni natečaj. To je tudi najboljša spričevalo o kvaliteti naše šole.

Upajmo, da si bo mali Aldo vedno ohranil ljubezen do barv, da bomo dobili nekoč v njem še enega slovenskega umetnika.

Beneška Slovenija

Tipana:

PROMETNA POVEZAVA

V vsakdanjem prometu in življenju se je občutno poznalo, da manjka dobra cestna povezava med dolinama Krnahte in Tera. Na eni zadnjih sej je občinski svet v Tipani sprejel sklep, ki bo rešil to oviro. Popravila in uredila se bo namreč cesta, ki pelje od Debeležev na Viskoršo in potem na Brdo.

Uredili bodo tudi ceste, ki vodijo proti Ahtenu in Prosnidu. Prebivalci so zadovoljni s temi sklepi, da se uredijo ceste, ki ne služijo samo za vsakdanjo rabo, marveč tudi za dvig turizma, ki vendarle prinese kako liro v te gospodarsko zaostale kraje.

Trbiž:

AVTOCESTA — RUDNIK

Prejšnjo nedeljo je imel podtajnik v no-tranem ministrstvu Guido Ceccherini sestanek z občinskimi zastopniki iz Trbiža in Pontebe. Osrednja točka razgovorov je bila avtocesta iz Vidma do Trbiža.

Predstavniki obeh občin so predlagali, naj bi se avtocesta za sedaj končala pri Ovčji vasi, ker so za gradnjo ceste preko Trbiža do Kokova še velike ovire. Na ob-

KATOLISKA MLADINA S TRŽASKE, GORISKE IN KOROŠKE

bo imela v dneh 9. in 10. julija v Trstu velik **T A B O R**

V soboto, 9. julija bo po skupinah razpravljala v seminarju o nalogah in o delu, ki čaka katoliško mladino v današnjem času.

V nedeljo, 10. julija pa bo na Repentabru velika prireditev, ki bo imela značaj vsakoletnega tabora na tem našem prelepem griču.

Na Repentabru bodo nastopili Veseli koroški študentje, peški zbori in tamburaški zbor Koroške dijaške zveze, nastopili bodo pevci z Goriške, iz Trsta pa folklorna skupina z ljudskimi plesi, skavtski pevski zbor, na koncu pa bo gledališka predstava.

Ne pozabite, da je to tabor vseh mladinskih katoliških organizacij na Koroškem, Goriškem in Tržaškem. To je tabor vajencev in delavcev, študentov in akademikov, mladih uradnikov in kmečkih delavcev, obrtnikov in trgovcev. Pričimo na tabor vsi!

Prireditve na Repentabru bodo izvajale mladinske organizacije in skupine, toda ne samo za mladino. Na Repentabor vabimo, kot vsako leto, vse tržaške in goriške Slovence, s Koroške bodo prišli z avtobusi. Repentabor je naša največja vsakoletna prosvetna in narodna prireditev na prostem. Zato vsi toplo vabljeni!

Krožki po vaseh in farah naj se pripravljajo in naj povabijo na tabor vso svojo vas! Prav tako pa tudi v vseh naših mestnih predelih mladinske organizacije na delo za čim boljši uspeh tabora!

ORGANIZACIJSKI ODBOR

† PROFESORJU MILANU BEKARJU V SPOMIN

V ponedeljek proti večeru je skoraj nenadoma umrl po vsem Primorskem znani profesor dr. Milan Bekar, ki je dvajset let pučeval na slovenskih višjih srednjih šolah v Gorici. Rekli smo skoraj nenadoma, čeprav je že eno leto pustil poučevanje zaradi zahrbtnje bolezni. Prejšnji petek so ga pripeljali iz bolnišnice na dom, a že naslednji dan se mu je stanje tako poslabšalo, da se je moral vrniti v bolnišnico, kjer je podlegel bolezni v starosti 69 let.

Pokojni profesor je imel za sabo bolj trpko življenjsko pot samotarja in pesnika. Rodil se je 29. oktobra leta 1879 v Volskem pri Opatiji. Oče Leopold, sodnijski uradnik, se je preselil z družino v Komen na Krasu, ki je postal Bekarjeva druga in prava domačija. Po končanih srednjih šolah je odšel za en semester v Gradec, nato se je vpisal na ljubljansko univerzo, kjer je študiral slavistiko. Že v Ljubljani je Bekar prišel v literarni krog akademikov, ki so se zbirali okrog Kosovela, Grahorja, Podbevška in tedanjih slovstvenih obzornikov Mla dike, Dom in sveta, Dejanja in drugih. V pesmi je slavil Kras, Gospo Sveto, domačo okolje in našega človeka kot Esen, Bršljanjski, Mali vitez, Slovoljub. Druga poteza Bekarjevih pesnitev iz prve njegove življenjske dobe je iskanje daljnih obzorij, poetično skitalstvo po slovenskem svetu.

Življenjske razmere so kazale »batjuški« drugo smer. Čeprav Kraševac z morskih bregov, je prišel, ko je slekel vojaško sukjo, na Tolminsko poučevat. Leta 1930 je doktoriral v Padovi. Ostal je še tri leta v Tolminu, potem pa je šel kot profesor v Poreč, Milje, Trst in nato zopet v Tolmin, v svojo tretjo domačijo. Tu je ostal od 1939 do 1944. Mnogoteri študentovski rod se spominja profesorja Bekarja izza tolminskih let, ko je ves zamišljen med kupi knjig in papirja skušal ujeti v pesem podobo boljšega sveta. Od leta 1945 dalje je, s kratkim presledkom na italijanskem znanstvenem liceju, začel kot redni profesor po-

- Kanalska dolina

mejnem prehodu ni niti dovolj prostora za končno ploščad avtoceste. Pač pa je potrebno, po mnenju obeh županstev, da se začne takoj popravljati sedanja preozka in vijugasta cesta od meje do Ovčje vasi, kjer bi se združila z avtocesto.

Drugo vprašanje se je tikalo rajbelskega rudnika. Gre še vedno za ustanovitev podjetja, ki bi predelovalo rudo na ozemlju Kanalske doline ali vsaj dežele Furlanije-Juljske krajine. Delavstvo tudi razburja podelitev koncesije za rudna raziskovanja v Trbiškem okraju. Deželna uprava je to dovoljenje izdala rudniški družbi »Pertusola«. Domačini pa se boje, da je to prvi korak k staremu načrtu, ki predvideva predelovanje cinkove in svinčene rude zunaj dežele.

Sent Lenart:

NOVA MASA

Lani smo imeli v Beneški Sloveniji 4 nove maše, letos pa bo le ena. Na dan sv. Petra (29. junija) bo namreč posvečen v Vidmu naš sovaščan Lovrenc Caucig (Kavčič), ki bo imel novo mašo tu v Podutani dne 3. julija.

Bog ga živi!

učevati slovenski jezik in slovstvo na goriških višjih srednjih šolah. Tu je dvajset let vabil dijake v hram modric in slovenske besede. Skoro do zadnjih let je znal navdušiti mladino z gromko besedo in široko gesto za lepoto poezije in večnega Logosa, kot se je sam izražal.

Vmes je pa neprestano snoval in pisal v velike zvezke, svoje stalne spremljevalce. Dosti Bekarjevega slovstvenega opusa je objavljeno v različnih obzornikih, koledarjih in zbornikih. Še več ga je pa razpršeno tu in tam, celò v Ameriki. Še težje bo pa spraviti skupaj njegovo zajetno rokopišno ostalino. V zadnjih letih se odraža iz pesnika Bekarja tretja značilnost: njegovo bogoiskatelstvo. Neko neutešljivo hrepenenje po višjem, po tistem Nevidnem, povsod pričujočim, spričo katerega poet kot zamaknjen ubira strune zlate harfe. Koliko je to dosegel, bo sodila literarna zgodovina. Razpel pa se je od Gospe Svete, preko Stare gore do Oberšljana, do kraških »suhot« in sinjega morja.

Zadnja himna Višarski Materi je ostala še neizpeta... Na listu belega papirja je ostal samo naslov.

Zdaj ne bomo več srečavali »batjuškove« značilne postave ne za katedrom ne po goriških ulicah. Poet hrepenenja, profesor lepe besede in prijatelj mladine spi za večno na goriški poljani. Na grob pesnika Zamejskega - Trinka je zapisal besede, ki veljajo tudi njemu:

O sanjaj sen Boga miru, Odrešenika
in domovine majke Slave;
zro angelcev na grob sanjave glave,
blešči poetove se neumrjoče duše slika.

r. b.

NAJ V GOSPODU POČIVA!

V ponedeljek zvečer je umrla v goriški bolnišnici gospa Alojzija Šorli, rojena Mlakar, v 81 letu starosti. Pokojnica je bila po rodu iz Bače ob Idriji. Od tam se je poročila v Tolmin, kjer je imela z možem znano trgovino »pri Strojčevih«. V narodno zavedni in spoštovani družini je rajna vzgojila tri hčere, od katerih je ena, ki je študirala zdravilstvo, že pred časom umrla. Hči Ljubka se je omožila s pokojnim glasbenikom Lojzetom Bratužem, Marica pa z dr. Slavkom Tuto.

Po vojni se je pokojnica preselila v Gorico, kjer je mirno in v polnem zdravju žive-la v krgu hčera in vnukov. Pred nekaj tedni jo je zgrabila bolezen, kateri se je nekaj časa njena krepka narava upirala, a končno je podlegla.

Blago pokojnico so pokopali včeraj po-

Iz Goriške

poldne na goriškem pokopališču. Naj počiva v krgu hčera in vnukov. Pred nekaj tedni globoko sožalje.

NASTOP GLASBENE SOLE

V petek zvečer so nastopili v Sovodnjah gojenci Glasbene šole iz Sovodenj in iz Štandreža. Prireditelj je bila notranjega značaja. Dijake je pripravil prof. Silvan Križmančič s sodelovanjem Helene Plesničarjeve. Gojenci so izvajali točke na klavirju, harmoniki, violini in na drugih glasbilih. Starši in prijatelji gojencev so bili s prireditvijo prav zadovoljni.

V sredo zvečer so pa nastopili gojenci Glasbene šole iz Gorice v dvoranici »Simon Gregorčič«. Pri obeh izvedbah se je pokazalo, da se zanimanje za glasbeno kulturo veča tudi pri nas.

IZIDI NA SLOVENSKIH SREDNJIH ŠOLAH

Na slovenskih srednjih šolah v Gorici so učni uspehi po posameznih razredih sledeči:

GIMNAZIJA

4. razred: izdelali 4 dijaki(nje); 2 imata popravne izpite; 2 sta zavržena.

5. razred: vseh 5 dijakov je pripuščeni k izpitu.

LICEJ

1. razred: izdelali so vsi štiri dijaki(nje).

2. razred: 7 dijakov je izdelalo; 1 ima popravne izpite; 1 je zavržen.

3. razred: vseh 11 dijakov je pripuščeni k zrelotnim izpitom.

UCITELJSKE

1. razred: 2 dijaka sta izdelala; 2 imata popravne izpite.

2. razred: 5 jih je izdelalo; 2 imata popravne izpite.

4. razred: vseh 8 dijakinj je pripuščeni k usposobljenostnim izpitom.

Na enotni srednji šoli so izidi sledeči: 1 a: izdelalo je 11 učencev; 4 imajo popravne izpite; 9 jih je zavrženih.

1 b: 11 dijakov je izdelalo; 1 ima popravne izpite; 10 je zavrženih.

1 c: 16 dijakinj je izdelalo; 4 imajo popravne izpite; 4 pa so zavržene.

1 d: 14 jih je končalo z uspehom; 5 jih ima popravne izpite; 4 dijakinje so zavržene.

II a: 14 dijakov je izdelalo; 4 popravljajo; 9 jih ni izdelalo.

II b: 16 dijakinj je izdelalo; 4 imajo popravne izpite; zavržena ni nobena.

V treh vzporednicah III. razreda je 57 dijakov in dijakinj, ki so vsi pripuščeni k državnim izpitom.

PRVE BRESKVE NA TRGU

V prvih dneh junija so se pojavile na trgu prve breskve. Tudi druga leta so bile že v tem času na trgu domače breskve. A letos niso bile domače, marveč uvožene iz Španije. Iz Španije je prispela tudi obilica marelic. Cena breskvam hitro pada.

Dne 13. junija je v Bogu zaspala naša draga mama, stara mama in tašča

ALOJZIJA ŠORLI r. MLAKAR

v 81 letu starosti

Pogreb je bil v sredo, 15. t. m., ob 16. uri iz civilne bolnišnice v stolno cerkev in na goriško pokopališče.

Gorica-Sesljan, 15. junija 1966.

Hčerki: Ljubka in Marica,
Vnuki in vnukinje: Lojzka,
Andrej, Igor in Vera; zet: Slavko.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Sedemdesetletnica velikega Slovenca

Pred kratkim je obhajal svojo sedemdesetletnico eden največjih Slovencev našega časa, prof. Jakob Solar. Njegov življenjski ubilej ni šel neopažen mimo slovenske javnosti in počastili smo ga tudi v našem listu. Vendar se nam zdi primerno, da ponatisnemo nekaj odlomkov iz obširnega članka, ki mu ga je posvetil ob tej priložnosti »Književnik Mohorjeve družbe v Celju«, in v katerem je prikazal njegovo veličino na njegovih delih. Taki Slovenci, kot je prof. Jakob Solar, so reševali in še rešujejo slovenski narod pred propadom in opravičujejo njegov nadaljni obstoj v družini kulturnih narodov.

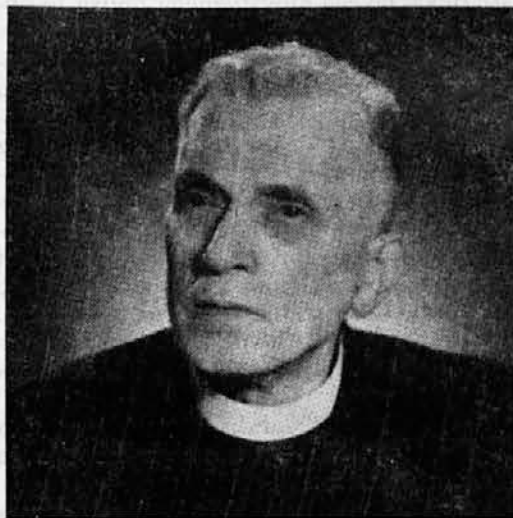
Uredništvo

Naš jubilar se je rodil 29. aprila 1896 na Rudnem 22, v župniji Selca nad Skorjo Loko. Klasično gimnazijo je študiral v Ljubljani in maturiral 30. maja 1915. Nato je študiral bogoslovje v Ljubljani od 1915 do 1919, bil 1. septembra 1918 posvečen v Ljubljani. Od 1. septembra 1919 do 1. septembra 1924 je bil prefekt v Zavodu sv. Stanislava v St. Vidu nad Ljubljano in hkrati vpisan na ljubljanskem vseučilišču, kjer je študiral slavistiko in romanistiko — slovenščino in francoščino. Vmes je bil skoro dve leti — od 1. novembra 1922 do avgusta 1924 v Parizu. Od 1. septembra 1924 je bil suplent na škofijski gimnaziji, od oktobra 1927 pa profesor na isti gimnaziji. Od 28. aprila 1941 do konca oktobra 1944 je bil profesor na škofijski klasični gimnaziji v Ljubljani. Od 30. oktobra 1944 je bil zaprt v Ljubljani, od decembra 1944 do 10. junija 1945 pa v koncentracijskem taborišču v Dachauu. Od 29. aprila 1946 do konca oktobra 1952 je delal kot višji znanstveni sodelavec v Institutu za slovenski jezik pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti v Ljubljani. Danes živi v Ljubljani kot dekan stolnega kapitelja.

To bi bila Solarjeva preprosta življenjska pot. Ko bi jo bil prehodil sam zase, bi nam bila malo znana. Ker je pa razpeta skozi življenje kakor nebo od Jelovice do Smarne gore, od Karavank do bohinjskih sotesk, pot polna odcepov na vse strani, bi jo bilo morda njemu samemu danes v mislih težko vso premeriti. Njegovo življenje je bilo v mnogoterem pomenu posvečeno narodu, v katerem je zasidran z elementarno silo, ker je delal zanj kot duhovnik, kot učitelj, vzgojitelj, kul-

turni in znanstveni delavec. Njegovo delo je tako obsežno, da se človek boji, da bo ostalo nepravilno in ne v celoti ocenjeno. Kljub temu, da ga je pedagoško, strokovno in znanstveno delo vsega terjalo zase, ni zanemarjal dušnopastirskih dela. Še kot zavodski profesor je redno hodil pomagat na fare v Selca, v Dražgoše, pred vojno in po nji pa je vsako soboto hodil na Brezje.

V številnih člankih je opozarjal na probleme časa. Značilno zanj je, da se je zmerom bojeval

proti ožini. To potrjuje tudi njegovo stališče ob reviji Križ na gori, ob krizi Doma in sveta in ob toliko drugih priložnostih, ko se je bilo treba odločiti proti ozkim pojmovanjem, nesmiselnosti in nerazsodnosti. Bil je zmerom širok in svobodoljuben, človek, ki ni nikdar nikomur odrekal razgovora. V svojem znanem članku Pri koreninah našega zdravja (Dejanje 1938) je opozoril na tiste etične in naravne sile, iz katerih je odvisno zdravo jedro našega naroda; opozoril je na tiste lastnosti našega ljudstva, ki so nam bile v preteklosti odrešilne: v prvi vrsti moralna moč ljudi: koliko je v njih volje do dela, žrtve, odpovedi. V članku Kriza duha (Dom in svet 1933) je pokazal na usodne posledice nasilnega uniformiranja duha, s katerim uničujejo v poedincu tisto svobodo mišljenja, ki je prvi pogoj vsakemu duhovnemu razvoju, pogoj zlasti vsake umetnosti, znanosti in svetovnega nazora. Taka nasilna uniformiranost duha »premnogim onemogoča izražanje osebnega prepričanja, spodrežuje žile vsemu kulturnemu razvoju, ki se mora vršiti uspešno šele ob dopolnjevanju različnih mnenj in nazorov, ker se le v taki borbi sproščajo in zraščajo vse narodove stvarilne sile v celoto«. V članku Misel daje človeku veličino (Dom in svet 1935) je

z modrostjo Blaisa Pascala nastopil proti tistim izkrivljenim duhovom, ki so ustvarili na sovražnost meječe nerazumevanje med ljudmi, ki vendar po življenju in mišljenju skušajo služiti istim namenom.

V teh bežnih zapiskih je nemogoče oceniti delo, ki ga je profesor Solar opravil pri novem slovenskem pravopisu, pri slovnici in slovarju. Njegov delež pri vsakem od teh del bi terjalo izčrpno študijo. Tudi mnogih drugih aspektov Solarjevega pisanja se ni mogoče vsaj površno dotakniti, ker je toliko vsega, ki nosi pečat njegovega dela, toliko vsega, da se je bati, da ne bo tudi kdaj pozneje mogoče pravilno oceniti. Posebej bi bilo treba pregledati in oceniti njegovo organizacijsko delo, ki ga je opravil za slavistično znanost v najširšem smislu; bil je organizator Slavističnega društva in pobudnik vseh tistih velikih načrtov, ki si jih društvo postavilo za svojo nalogo pri raziskovanju slovenskega jezika in literature (pravopis, popoln znanstveni, zgodovinski in sodobni slovar, znanstvena pomagala, zbirke, knjižnice, instituti in podobno). Uredil je štiri letnike Slovenskega jezika. Slavistično društvo mu je to obsežno delo priznalo tudi z diplomom in ga ob svoji tridesetletnici izvolilo za častnega člana. Za nekaj knjig bi bilo njegovih člankov, ocen in razprav, ki so bile objavljene v Slavistični reviji, v Slovenskem jeziku, v reviji Jezik in slovstvo, v Domu in svetu, Dejanju in drugod. Nihče ne bo mogel nikoli oceniti njegovega anonimnega dela, ki ga je opravil pri redakcijah raznih del, pri prevodih, uvodih, opombah, raznih slovarjih kot »svetovalec«, »korektor« ali neimenovani »sodelavec«. Z vsem tem obsežnim delom, ki je raztreseno po knjigah, revijah in časopisih je profesor Solar prispeval h kakovosti našega literarnozgodovinskega dela, našega jezikoslovja, slovarskega dela in ga še danes z vztrajno vneto širi, bogati in pogloblja; posebej mu moramo šteti v zaslugo poglobitev metodološke poti v proučevanju slovenskega jezika.

Vse to aznovrstno, bogato, plodno in nadvse pomembno delo, ki ga je opravil profesor Solar (kot pedagog, profesor, pisatelj, jezikoslovec, kritik, urednik in znanstvenik), je tako navzoče in dejavno v našem kulturnem življenju, da ga ne sedanja ne bodoča kulturna zgodovina ne bo mogla prezreti. Tako garastvo, ki nosi pečat vsega Solarjevega dela, je zmogel samo človek, ki je prižet na slovensko zemljo s koreninami svoje ljubezni, človek, ki mu je slovenska beseda res toliko kot vsakdanji kruh.

Ko mu ob sedemdesetletnici želimo več trdnega zdravja, da bi bil kos novim nalogam in načrtom — za Mohorjevo družbo pripravljaj poleg zadnjih dveh zvezkov Detelovega zbranega dela še knjigo o jeziku, Slovensko slovnico in izbor del Izidorja Cankarja — se mu moramo hkrati zahvaliti za velikansko delo, ki ga je opravil do danes. Želimo mu, da bi ga njegova žlahtna dobrota in prijaznost ohranila še dolgo krepkega in vedrega, predvsem zdravega, da bi še dolgo bogatil našo slovensko narodno in jezikovno kulturo. S hvaležnostjo in z iskrenimi željami mu kličemo: Še na mnoga leta!

In temu voščilu se pridružuje tudi naš list.

Solar Jakob

PRI KORENINI

Sredi pomladi smo: povsod zelenje in cvetje — sama lepota. Ko gledaš prelepo cvetoče drevo, občuduješ pisano trato, valoveče žito, prekrasno vrtnico, tulipan, hiacinto, si ves prevzet od zdravja in moči, a le redko kdo pomisli: od kod ta moč, od kod to zdravje, od kod ta lepota? — Cvet se obleti ter nastavi semena in sadove. Pride žetev in za njo obiranje sadov — sama dobrota. Mrzli vetrovi zaplešejo preko polja, da usiha sleherni znamenje življenja: bohota stebila so strta in ovela, košato drevo, prelepo v cvetu in sadu, štrli z golimi vejami v ledeni mrz. Zemlja zmrzuje in ledeni globoko. Človek bi mislil, da je zamrla sleherni živa kal, da se to življenje ne prebudi nikoli več. Tedaj se kmet s skrbjo sprašuje, kakšne so korenine. Vse leto ni mislil nanje, niso lepe kakor cvetovi in užitne kakor sadovi, zato se zanje ni menil. V najhujši stiski, ko ni ne cvetu ne sadu, pa misli nanje, ker predobro ve, da je v njih skrita tista čudežna moč življenja, ki daje cvetje in sadje; če torej korenina ni močna in zdrava — ne bo več življenja. Ve tudi, da je v korenini prečudna moč, ki kljubuje s svojimi sokovi tudi najhujšim vremenskim pritiskom, kakršnih ne zdrži noben drug del rastline.

Tudi ljudje smo kakor rastline. Hude stiske lahko obiščejo rodove, mnogo levega in dobrega se obleti, mnogo zamre in še več strd viharji, ali pa bo življenje res usahnilo ali ne, je slednjič le na tem, kakšne so naše korenine. Če so zdrave, če so močne, če so v njih vsi za življenje potrebni sokovi pa še tako na tesnem, bodo narodi in rodovi ostali. In duša je prečudna močna korenina, saj hrani v svojih posodah božje darove, ki se pretakajo po človeških. Ta dih božje iskre bo razživil zdrave človeške moči, da ne odrenevne in ne usahnejo. Lahko zmrzuje telo do smrti, lahko ga oklestijo do golega, dokler je v nas kaplja božje ljubezni, bodo ostali živi vsi sokovi naše narave in se ob gorkem pomladnem soncu pognali v novo rast, v nov cvet in sad, v novo življenje.

O dialogu med kristjani in marksisti

Zadnja, peta letošnja številka revije »TEORIJA IN PRAKSA«, ki jo izdaja visoka šola za politične vede v Ljubljani, in katere glavni urednik je Stane Kavčič, odgovorni urednik pa Stane Kranjc, prinaša med drugim razpravo »Dialog med marksisti in kristjani«, ki ga je napisal Zdenko Roter. V razpravi polemizira s stališči znanega slovenskega katoliškega filozofa dr. Janeza Janžekoviča, kot jih je ta izrazil v reviji »NOVA POT«, pa tudi s stališči nekaterih drugih slovenskih duhovnikov, na primer ljubljanskega naškofa Jožeta Pogačnika. Ton Roterjeve polemike je miren in dokaj stvaren, brez žaljivih ostrin. V razpravi najdemo marsikaj zanimivega in aktualnega, tudi glede splošnih teženj po dialogu med kristjani in marksisti po svetu.

Priznati je treba, da pomeni ta Roterjeva razprava pomemben korak naprej v uravnavanju odnosov med kristjani in komunistom v Sloveniji, če ne bo ostala teorija.

Drug zanimiv članek v tej številki revije »TEORIJA IN PRAKSA« je »Planiranje, regija in prostor«, ki ga je napisal Vinko Mlakar. V njem prikazuje razne plati regionalnega načrtovanja v Sloveniji in navaja mnogo zanimivih podatkov. Članek, ali bolje rečeno razprava, pa vsebuje tu-

di nekaj trditev, s katerimi se ni mogoče strinjati. Prva je ta, da pojmuje Slovenijo samo kot regijo nekega avtarktnega gospodarstva, češ da je slovensko gospodarstvo usmerjeno na jug, s čimer prihaja v nasprotje s samimi uradnimi jugoslovanskimi tezami o mednarodni delitvi dela in s postopnim odpiranjem jugoslovanskega gospodarstva navzven, zlasti k najbolj razvitim gospodarskim sistemom. Mlakar pa menda računa na to, da bo jugoslovansko gospodarstvo stalno zaščiten z visokimi carinami pred konkurenco cenjših izdelkov iz držav, ki imajo industrijo z mnogo višjo storilnostjo. To jemlje njegovim sicer zanimivim izvajanjem precej resnosti in pomena.

Tudi nekateri drugi prispevki v tej številki revije »TEORIJA IN PRAKSA«, so zanimivi, vsaj v smislu, da vzbujajo diskusijo in navaajo k polemiki, ki je lahko plodna. Med take prispevke spada med drugim anketa »Mladi in naš čas«, ki je precej kritična.

Na prvem mestu med najbolj prodanimi knjigami v Italiji je trenutno prevod Croninovega romana »Zdravnik na otoku«, ki je izšel pri založbi Bompiani.

GOSPODARSTVO

Slinavka - zdaj najhujša živinska bolezen

Evropsko kmetijsko gospodarstvo je odvisno danes predvsem od živinoreje. Ta daje prebivalstvu zlasti meso, maščobe in mleko ter mlečne izdelke kot glavni del prehrane. Poleg tega pa daje živinoreja razne surovine za industrijo, kot kože, volno, rogove itd. Višina donosa iz živinoreje pa je odvisna v glavnem od zdravja živine. Od zdrave živine imamo lahko velik prirastek na teži — torej na mesu — in obilo drugih važnih dobrin, med katerimi sta zlasti važna volna in mleko. Od bolne živali ni mogoče mnogo zahtevati, lahko pa celo povzroča očitno zgubo. Zato pa je zdravje najvažnejše vprašanje v živinoreji.

V prejšnjih časih je živino v Evropi napadalo več kužnih bolezni kot danes, ko ne slišimo več o goveji kugi, o divjanju vraničnega prisada in črnih koz, o bramorju, o steklini in še o nekaterih drugih boleznih iz prejšnjih časov. Ostalo nam je pa vseeno še dovolj živinskih kužnih bolezni in najhujša med njimi je slinavka in parkljevka (afta epizootica), ki napada parkljarje (goveda, prašiče in drobnico). Je pa ta bolezen že nekoliko izgubila na svoji silovitosti v primeri z nekdanjo, a še daleč ni iztrebljena, kvečjemu je strogo kontrolirana, kar se je lahko opazilo v dobi od lanske jeseni do danes. V tem času pa je povzročila v Evropi za več sto milijard lir škode.

Slinavka in parkljevka ima svoje ime od tega, da se pojavijo mehurčki in tvorčki v gobcu in se živali močno slinijo, mehurčki pa se pojavijo tudi na parkljih in med njimi. Povzročitelji te bolezni so virusi (kužne kali ali kužila). Živinozdravniška veda je ugotovila do sedaj 7 različnih tipov virusov — kužil slinavke in parkljevke. Trije so že dolgo znani, štirje pa so eksotični, to je, prineseni iz tujih, daljnjih dežel. Vsak tip virusa - kužila ima še posebne podtippe, tako da je večkrat težko najti takoj pravilno protisredstvo, zdravilo, zlasti cepivo. Kar pa zadeva širjenja teh virusov, lahko sodelujejo pri tem ptice selivke in celo veter. Navadno pa se širijo s prenosom že okuženega mesa, z dotikom okužene krme, s stikom zdravih živali z bolnimi, največkrat pa prenesejo kužilo na svojih čevljih tisti, ki brez potrebe stikajo po tujih hlevih. Večkrat zadostuje tudi že sama hoja po poti, kjer je hodila obolela žival.

V jeseni lanskega leta so zadeli evropsko živinorejo trije vali slinavke in parkljevke ter okužili zelo široka področja. FAO, oziroma Evropska komisija proti slinavki, ki je bila organizirana l. 1953 po 16 državah, je sklicala v Rimu sestanek, ki je bil v dneh od 22 do 24. marca letos. Na tem sestanku so poročali, da je od virusa tipa C povzročena okužba zajela Holandsko, Belgijo in del Nemčije. Škoda je bila povzročena zlasti na prašičih, katerih redijo tam okoli 20 milijonov. Holandska je imela nad 200 milijonov goldinarjev škode, kar znaša v lirah nad 35 milijard. Zaježili so slinavko delno po dotedanji praksi, da so okužene živali pobili in globoko zakopali ali sežgali, delno pa s cepljenjem. Zanimivo je, da niso imeli dovolj lastnega cepiva in jim je

Italija priskočila na pomoč s svojim cepivom.

Švico, južno Nemčijo in del Avstrije je napadel val slinavke tipa 0. V Švici so že nekaj desetletij pobijali vse okužene živali, čim so bolezen opazili. Pobili pa so istočasno tudi vse živali, ki so bile blizu obolenih, čeprav so bile zdrave. Tako so ravnali pri pojavu okužbe tudi v tem primeru, a istočasno so cepili vso govejo živino s cepivom, katerega je več kot polovico dobavila Italija. Samo stroški — brez ozira na škodo — so znašali nad 5 milijard lir. — Tako kot v Švici so postopali tudi v Nemčiji in Avstriji. V Nemčiji je slinavka povzročila ogromno škodo in je bilo hudo zaradi različnih tipov slinavke.

Iz držav pod komunistično oblastjo so novice o slinavki zelo pičle, a toliko se ve, da je Sovjetska zveza pretrpela velikanske izgube v govedoreji in da jih mora še vedno trpeti. Val slinavke je našel Sovjetsko zvezo popolnoma nepripravljeno. Temu se moramo čuditi, ker so v Rusiji pač morali vedeti, da se je FAO borila že par let proti »slinavki bližnjega Vzhoda«, preden jo je pred par leti zaustavila na grški in bolgarski meji. Takrat je s FAO sodelovalo 16 držav, ene s cepivom, druge z denarjem, ne-

katere zlasti (Anglija) pa z obojim. — Sovjetsko zvezo je napadel »virus A 22« in se hitro razširil po vsem ozemlju znanodno od Urala. Na Zahodu ni znano, kako je v tem pogledu v Sibiriji. Najbrž je tudi tam slinavka.

Napadi slinavke in parkljevke na Danskem in Švedskem niso bili posebno hudi in so jih zaustavili z italijanskim cepivom. Isto velja tudi za Španijo in Portugalsko. V Franciji se bolezen ni pojavila in pravijo, da jo je onemogočilo izvršeno cepljenje vseh goved z večvalentnim cepivom, to se pravi s cepivom, ki učinkuje istočasno proti več virusom, zlasti proti vsem preučeni.

Italijanska živinozdravniška služba razpolaga s takim cepivom, a ga hoče še izboljšati. Zainteresirani pravijo, da gre minister za zdravstvo Mariotti v tem oziru zelo na roko in da je zaenkrat dal dovolj sredstev na razpolago. Pravijo tudi, da se v Italiji ne bojijo hujših navalov slinavke in parkljevke.

OBVEZNO CEPLJENJE PROTI SLINAVKI V ITALIJI

Izšla je določba, ki vpeljuje obvezno cepljenje proti slinavki in parkljevki v 39 provincah Severne Italije. Med temi provincami sta tudi goriška in tržaška. Cepljene morajo biti vse nad 4 mesece stare goveje živali. Cepljenje bo izvedeno v 3 mesecih, od 1. oktobra do 31. decembra t. l. Cepivo dobavi država brezplačno.

Cepili bodo domači živinozdravniki, ki bodo dobili po 200 lir za vsako izvršeno cepljenje.

Tržaški velesejem odpira vrata

Letošnji 18. mednarodni velesejem v Trstu se bo začel 21. junija in bo odprt do 5. julija.

Posebno pozornost bodo letos posvetili razstavam in sestankom o lesu in kavi, glede katerih igra naše mesto pomembno vlogo v poslovnem svetu. Na 15. mednarodni razstavi lesa bodo sodelovale Jugoslavija, Avstrija, Češkoslovaška, Francija, Velika Britanija, Romunija, Sovjetska zveza, Poljska, Združene države, Kanada, Brazilija, Paragvaj, Slonokoščena obala, Kamerun, Gabon in Gana.

AVTOCESTA V SRBIJI

Zvezni izvršni svet je na nedavni seji pod predsedstvom P. Stambolića sprejel sklep o uporabi zveznih finančnih sredstev za gradnjo avtomobilske ceste »Bratstvo in enotnost« na ozemlju Srbije. Federacija bo dala letos za gradnjo te ceste milijardo 300 milijonov starih dinarjev. Lani je dala približno poldrugo milijardo dinarjev.

Kot znano, pa je federacija odklonila vsakršen prispevek h gradnji železniške proge v Koper. To gradnjo bo financirala Slovenija sama.

SARDINSKI KRAJ OPUSTOSEN OD KOBILIC

Področje okrog kraja Oristana na Sardiniji je hudo prizadeto zaradi pojav kobilic. Mase kobilic se premikajo kilometre daleč in uničujejo poljske nasade. Ta vdor kobilic spominja na tistega iz leta 1938. Kobilice so dolge okrog deset centimetrov in so že povzročile hudo škodo na raznih poljskih pridelkih in v sadovnjakih.

SESTO RAZVREDNOTENJE ARGENTINSKEGA PESOSA

Argentina je že šestič od leta 1964 razvrednotila svoj pesos. Za en ameriški dolar dajo zdaj uradno 205 pesovov, petnajst več kot prej. Na črni borzi pa se dobi za dolar 232 pesovov.

Ta, po naravi sicer bogato obdarjena južnoameriška država si gospodarsko nikakor ne more več opomoči, po »veselem gospodarjenju« svoječasne Peronove diktature. To je tudi eden izmed glavnih vzrokov pogostih političnih kriz in državnih udarov. Prav zdaj se govori, da se pripravlja nov vojaški udar.

MANJ BREZPOSELNIH

Podatki, ki jih vsak mesec objavi ministrstvo za delo, kažejo, da se je letos v marcu prvič po juniju 1964 zmanjšalo število razpoložljive delovne sile v Italiji. V sezname tistih, ki iščejo delo, je bilo vpisanih ob koncu marca en milijon 244 tisoč in 134 oseb, to je skoraj 38 tisoč manj kot v marcu 1965, v odstotkih izraženo 2,95 odstotkov manj.

SOVJETSKI SOCIOLOGI, POGUM!

Moskovski list »Pravda« je objavil dolg članek, v katerem poziva sociologe in študente sociologije, naj premagajo svojo boječnost in se pogumno lotijo socioloških ved v Sovjetski zvezi, in pride do spoznanja, da so sociološke vede zanemadrene.

»Pravda« obžaluje, da se sociologi bojijo odgovornosti, in meni, da je to dediščina časov, ko so bile sociološke raziskave še tvegane (namreč v Stalinovem času).

Ukrajinsko vprašanje

Kot se je zvedelo iz ukrajinskih literarnih krogov v Kijevu, so sovjetske oblasti baje izpuštile iz zapora ali iz konfinacije 41-letnega ukrajinskega pisatelja Ivana Svitičnika, ki so ga pred nekaj tedni zaprli, češ da je vzdrževal zveze z ukrajinskimi protisovjetskimi organizacijami v tujini. Dolžili so ga tudi ukrajinskega nacionalizma. Izpuštili so ga brez procesa.

Ta nenadna oprostitev ukrajinskega pisatelja je vzbudila začudenje, ker so bile obtožbe proti njemu precej hude in je bilo pričakovati, da bodo sovjetske oblasti uporabile proces proti njemu za to, da bodo udarile po ukrajinskem nacionalnem gibanju, ki jim povzroča skrbi. Zadnji čas se je namreč to gibanje, ki teži po večji afirmaciji ukrajinskega naroda in po njegovi večji avtonomiji, počivilo, kar dokazujejo tudi pritožbe in napadi v sovjetskem tisku.

Verjetno pa je, da sovjetske oblasti v tem hipu niso hotele »ustvariti« še enega primera »Sinjavski« in vzbuditi nove reakcije v svetovni javnosti. Poleg tega bi lahko postalo nevarno dražiti Ukrajince, ki so sicer za 50-milijonski narod zelo pohlevni, vendar pa je položaj tak, da bi lahko postalo ukrajinsko vprašanje v kratkem aktualno.

Odnosi med velikoruskim in ukrajinskim narodom so namreč vse prej kot razčiščeni, vse od časa, ko so si Rusi po bitki pri Poltavi v začetku 18. stoletja dokončno podvrgli Ukrajino. V tisti bitki je bil poražen ukrajinski hetman Mazepa kot zaveznik švedskega kralja Karla XII. Od tedaj je že večkrat prišlo do krvavih uporov in poskusov obnove ukrajinske države, a vedno zaman. Okoliščine so bile vedno proti Ukrajincem.

Spričo tega brezuspešnega boja za neodvisnost (ali tudi samo za dejansko avtonomijo v okviru ruske države) je zadobil ukrajinski nacionalizem ostre in nevrotične oblike, ki nekoliko spominjajo na hrvatsko ustaštvo, vendar pa se uveljavljajo v

ukrajinskem nacionalnem gibanju pluralistične oblike v nasprotju z ustaštvom, ki je bilo nestrpno in totalitarno v odnosih do nasprotnikov.

Po Staljinovi smrti se je zdelo, da bo prišlo do večje sprostitev sovjetske politike glede Ukrajincev (in tudi nekaterih drugih narodnosti v Sovjetski zvezi). Toda ko je Hruščov utrdil svojo oblast, je začel spet z unitaristično politiko. Kot vse kaže, je cilj Velikorusov in sovjetske oblasti na splošno ta, da bi asimilirali Ukrajince do take mere, da bi ne čutili več potrebe po politični in gospodarski avtonomiji, kaj šele po lastni državi. Posrečilo se jim je, da so večino ukrajinskega naroda politično pasivizirali, vendar pa se je zlasti v inteligenčnih plasteh obdržala nacionalna zavest, kar dokazuje zdaj ravno primer pesnika Svitičnika in še nekaterih drugih ukrajinskih pisateljev in pesnikov, proti katerim so v zadnjih letih nastopili. Njihove ideje so tudi spet našle odmev v ljudstvu.

Poleg tega je začela kitajska propaganda izkoriščati položaj ukrajinskega naroda v Sovjetski zvezi in skuša podpihovati Ukrajince k odporu proti sovjetskemu sistemu. Vse to kaže, da ukrajinsko vprašanje še nikakor ni postavljeno ad acta in da lahko zadobi tudi akutnejše oblike, če se sovjetska vlada ne bo odločila, da začne do ukrajinskega naroda bolj realistično in modrejšo politiko.

Gradeški župan Reverdito je razložil v občinskem odboru načrt za sanacijo starega mesta v Gradežu. Pri tem bo pomagala dežela. Nekateri stare hiše bodo podrti, vendar pa bo središče Gradeža ohranilo svojo značilno starinsko podobo.

Mitja Volčič, časnikar pri RAI-Televiziji v Trstu, je bil odlikovan od predsednika republike z redom komendatorja republike za svoje zasluge, zlasti v zvezi z obiskom ministrskega predsednika Mora v Beogradu, ki se ga je udeležil kot televizijski reporter.

PREJELI SMO

ODPRTO PISMO G. RAVBERJU

(Nadaljevanje s 3. strani)

Poklicno poštenje zahteva, da so sprejemljivi za konstruktivno kritiko teh svojih napak. Toda, oprostite, ali je članek z naslovom »Quosque tandem abutere«, ki kar prekipeva od samih žaljivk in napolnjen, konstruktivna sritika? Kakšno korist more imeti šola od takega članka. Če pa šola nima koristi, (ali pa, kar je isto, več škode kot koristi), kdo more imeti korist od tega članka, če ne Vi, ki ste ga napisali ali pa oseba, ki Vam je pri srcu (ni rečeno, da more to biti ravno Vaša hči, ki je, kot znano, dobra dijakinja).

Mogoče (sicer ne verjamem) porečete k temu: »S člankom sem imel dober namen, toda tu pa tam mi je ušla kakšna žaljivka.« Na to odgovorjam: če ne znate brzditi svojega jezika, je boljše, da kdo drug piše članke o taki delikatni stvari kot je šola.

Pravite, da Vas ne morem odvrniti od tega, da kritizirate. Odgovorjam, da Vam ne maram (ko bi tudi mogel) preprečiti pisanja, ker imam glede svobode pisanja demokratična načela. Kot Slovincu in profesorju pa mi bo vedno žal, ko bom bral članek, ki bo pred javnostjo metal senco na slovensko šolo, nekaterim dijakom in redkim staršem pa dajal priložnost, da si to »kritiko« po svoje razlagajo in jo aplicirajo na tisto, kar se jim najbolj splača.

Prej sem rekel, da ste do neke mere omilili svoj ton. Vse je relativno! Tudi v drugem članku ste skušali udariti, niste pa pri tem imeli najbolj srečne roke. En sam primer bo to pojasnil.

Besede »non feram, non patiar, non sinam« Vas spominjajo »na trmastega otroka, ki cepeta z nogami«. V resnici bi Vas morale spominjati na Cicerona in na prvi govor proti Katilini, prav tisti govor, iz katerega ste tudi sami črpali naslov za svoj članek (vidite, kako je lahko kritizirati in kako težko je biti popoln). Citata sem se jaz poslužil izključno zaradi kontrasta z Vašim »Quosque...«, ker sem sicer mnenja, da pri vseh teh »pogovorih« lahko mirne duše shajamo z materinsko.

Na Vaš, oprostite, nekoliko vzvišeni poziv, naj se osebno prizadeti javijo, sem se torej javil. Čeprav nisem osebno (temveč kot profesor) prizadet. Prosil bi Vas samo to, da me pri vsaki Vaši eventualni pohvali na račun slovenskih profesorjev izrecno izvezmete.

S tem sem končal. Ne nameravam Vam več odgovarjati, ker se mi zdijo take debate po časopisu, če že ne škodljive, pa vsaj brezplodne. Odgovoril bom le v primeru, da mi Vi izčrpno odgovorite na zgoraj že vdrugič postavljani vprašanja.

Karel Bajc

Spomini iz prve svetovne vojne

■ ■ ■ 4 ■ ■ ■ BRUSILOVA OFENZIVA SPOMLADI 1916 ■ ■ ■ ■ ■ Inž. J. R. ■ ■ ■

Povpraševali smo, če je kdo od 97. pešpolka, pa ni bilo nobenega z rožnatimi našivi, kot jih je imel naš »slavni« polk »demogela«. Torej smo edini ujetniki tega polka.

Binkoštna sobota, 10. junija 1916. Sonce je grelo, mi pa smo počivali na travniku, kamor smo prišli približno ob 11. uri. Vsak je pogledal, kaj je rešil pred plembo. V splošnem smo rešili le menažke z žlico, suknje, odeje, šotorna krila, čutarice, kruh in kakšno konzervo. Bolj srečni so rešili več, bolj nesrečni pa so bili brez žlice in menažke, tudi brez odeje ali česa drugega. Vsi pa smo bili zadovoljni, da smo si rešili življenje. Naša skupina se je v glavnem držala skupaj. Bili pa smo Slovenci, večinoma tržaški okoličani, nekaj istrskih Slovencev in Hrvatov, trije Furlani, vsega skupaj 40 »demogelarjev«; dva pa sta se nekam izgubila, najbrž k svojim sonarodnjakom iz drugih polkov, ki so bili pred nami ujeti.

Ce je v tistih časih vojak počival, je gotovo začel loviti uši. Bili smo jih polni. Po-

znali smo jih mnogo pasem: laške, srbske, kozaške, sibirske, bolj črne ogrske in karpatske, bolj svetle in dolge nemške in druge čiste pasme. Potem pa je bilo zelo mnogo križank: z rdečo piko na hrbtu ali od rdečega križa, podolgovate in svetle, s črnim zadkom ali generalštabne. Strokovnjaki so poznali do 15 različnih pasem. Tako prijetno je bilo sedeti na travniku, na božjem soncu in loviti uši. Travnik je visel proti potočku, do katerega smo smeli. Na drugi strani je bila straža. V potočku je bila še sorazmerno čista voda, čeprav so se umivali ujetniki tudi v gornjem toku. Prav pošteno smo se umili in precej osnažili. Opral sem vse svoje umazano perilo, med drugim tudi ruto, ki nam je prej za kozake tako dobro služila. Po 2. uri popoldne smo opazili na poti, po kateri smo prišli, vse črno ljudi. Prepričan sem bil, da so to vojniki 97. pešpolka, in upal sem, da bo med njimi tudi moj, dve leti starejši brat Janez. Bil je v štabu polka zaposlen kot telefonist. Naša skupina se je postavila blizu

vhoda na travnik, da bi videli prihajajoče. Ti so bili res od 97. pešpolka, kar smo takoj spoznali po rožnatih našivih na ovratnikih. Toda kakšni so bili ti ljudje! Če so Rusi nas »prečistili«, so te res popolnoma izropali. Mnogi niso imeli niti kap, le redki so kaj rešili. Mnogi so bili tudi krvavi.

A kdo je oni v prvi vrsti? Vsekakor je častnik. Izropan tudi on, mogoče bolj kot drugi. Kmalu smo spoznali v njem komandanta našega četrtega bataljona, hudobnega in zagrizenega Nemca. Ko je prišel na travnik in nas spoznal po našivih ter opazil, da smo kolikor toliko urejeni in čisti, se mu je zabliskalo, da tukaj nekaj ni v redu. Začel je kričati na nas, seveda nemški: »Vi dezerterji, boste že videli, kaj vas čaka, ko se vrnemo v Avstrijo! Viseli boste!« Take in podobne je kvasil, par višjih oficirjev mu je pa še pomagalo. Tedaj se zopet pojavil Tortul iz Medeye, postavi se pred podpolkovnika in zakriči: »Koš te vol, m...?« in mu prismoji dve klofuti. Tega komandant bataljona ni pričakoval in tudi ostali častniki ne. Tortulove klofute podpolkovniku so bile uvod v splošno pretepanje častnikov. Kdor je imel koga na žolču, si ga je privoščil.

(Dalje)

ŽENA IN DOM

STARŠI, VARUJTE OTROKE PRED ZLOČINCI!

Pred dnevi je poročal ves italijanski dnevni tisk o strašni usodi 11-letne deklice Rinalde Bosio, ki je postala žrtev mladega zločinca. Ko se je mala Rinalda vračala prejšnjo soboto iz šole, kjer je bila še izprašana za red, jo je na samem napadel 17-letni fantalin, jo posilil in nato zadal. Še prej pa jo je s kamnom udaril po glavi, da je strl njen upor. To se je zgodilo v vasi Serra, okrog 20 kilometrov od Saluzza v Piemontu. Torej v sorazmerno mirnem kraju, kjer se zgodi le malo hudih zločinov.

Toda podobne zgodbe lahko beremo dan za dnem. Događajo se tako v Italiji kot drugod. Nedavno so obsodili v Angliji nekega mladega moškega in njegovo prijateljico na dosmrtno ječo, ker sta umorila več otrok, med njimi majhno deklico, katero sta cele ure mučila in snemala njene grozne krike in prošnje na trak, katerega je policija potem zaplenila in ki je služil kot dokaz na sodišču.

Vse to dokazuje, da mnogi starši premalo pazijo na svoje otroke. Res je, da ni mogoče biti vedno za njimi. Toda kolikokrat bi oče ali mati lahko pospremila otroka na kaki njegovi poti po kakem samotnem kraju, če bi jima ne bilo bol prijetno ostati doma in brati časnik ali se ukvarjati s čim drugim. Res je, težko je živeti z občutkom, da se neprestano plazijo okrog nas zločinci, ki strežejo po življenju našim otrokom. Saj to morda tudi ni res, vendar pa je le bolje, da ne puščamo otrok zvečer samih ven, in da jih tudi podnevi ne pošiljamo po naročilih, ki jih peljejo skozi kake samotne kraje. Če že morajo iti v kak kraj, jih pospremimo vsaj čez najbolj samotno področje ali jim pojdimo naproti. Ali pa jim vsaj poskrbimo za spremstvo, četudi le enako starega otroka. Morilec Rinalde Bosio je več kot deset dni zasledoval ubogo deklico, pa si je ni upal napasti, ker je bila vedno v družbi sošolke. Tisti usodni dan pa je šla Rinalda sama domov, ker se je sošolka zadržala z nekim naročilom. In tako jo je doletela grozna smrt.

Marsikateri otrok bi bil lahko ostal živ, če bi mu bili starši posvetili dovolj skrb. V primeru Rinalde ne zadene mater (bila je nezakonska) nobena krivda, ker je bila v času nesreče na delu. A koliko je takih, ki si bodo morali vedno očitati da bi bili lahko preprečili smrt svojih otrok, če bi bili malo manj komodni in bi jim bili bliž pravčasno naproti, ko so se sami vračali domov.

Za morilci otrok bi morala biti določena najhujša kazen, kar jih dopusti kazenski zakonik, ker ne gre pri tem niti za umor v afektu niti za zločin iz revščine ali izžaljenega ljubezenskega čustva, ampak za dejanje najnižkotnejše mentalitete. Če bi jo označili za živalsko, bi hudo užalili živali. Tak človek ne zasluži drugega, kakor da ga človeška družba za vedno izloči iz sebe in osami ter ga prepusti njegovi vesti. Hkrati pa je tudi družba dolžna, da preventivno zavaruje, kolikor more, starše in otroke pred takimi zločinci.

KAJ POMAGA PROTI KOLCANJU?

Včasih nas nenadno in brez pravega povoda popade kolcanje. Včasih je temu kriva nenadna ohladitev, včasih kaj drugega, česar ne vemo. Kolcanje je mučno in nadležno, tudi če nas popade doma, včasih tudi boleče. Še nadležnejše je, če nas popade v družbi. Da ga hitro ustavimo, priporočajo ameriški zdravniki enega naslednjih priporočkov:

1. Držite glavo nagnjeno nazaj in zadržajte dihanje, kolikor največ morete.
2. Dihajte zelo globoko in naglo.
3. Sesajte led, če pa tega nimate pri roki, pa izpijte pol kozarca mrzle vode, ne da bi vmes vdihnil.
4. Izpijte kozarec tople vode brez dihanja.
5. Na trebuh nad želodcem si polagajte zelo mrzle ali zelo vroče obkladke.
6. Iztegnite jezik daleč iz ust in kanite nanj nekaj kaplic limonovega soka.

Še nekaj o kopanju in sončenju

O tem, kako obvarovati kožo pred opeklinami in lepo porjaveti, smo že spregovorile. Sedaj bi

vas rada spomnila še na nekaj, in sicer na depilacijo (razvlačitev) nog. Menda boste vse priznale, da kosmate noge niso ravno lepe, in to velja tako za mlade kakor za starejše. Ne bi vam svetovala, da si noge brijete ali drugače same pulite dlake in ne, da uporabljate za to razne kreme. Prvič zato ne, ker lahko v primerih občutljive kože nastopijo vnetja, in drugič, ker dlake potem še bujnejše rastejo. Najboljši način puljenja dlak je s pomočjo hladnega ali toplega voska posebne vrste, s katerim dobesedno iztrgamo dlako iz kože. To operacijo seveda same ne moremo opraviti; splača pa se nam stopiti v dober lepotni salon, kajti vsaj za dva do tri mesece bomo potem brez skrbi, kar zadeva estetiko naših nog. Pa tudi strošek ni velik: od 1000 do 1500 lir. Poleg tega se ob vsaki taki depilaciji oslabijo korenine dlak in jih je treba puliti vedno bolj poredko.

MARTINA

Herbert von Karajan bo v prihodnji sezoni dirigiral 17 koncertov Berlinskih filharmonikov in berlinski festivalni koncert z Nathanom Milsteynom kot solistom, kot dirigent pa bo gostoval tudi v Parizu, Londonu, Firencah in na velikonočnem festivalu v Salzburgu.

ŠPORTNI PREGLED

IX. športni teden „Bora“

TEKMOVANJE V PLAVANJU

Datum tekmovanja: petek 16. in sobota 17. septembra (če v teh dneh bazen ne bo na razpolago, prireditelj lahko spremeni datum).

Kraj tekmovanja: Občinski pokriti bazen »B. Bianchi« v Trstu.

Urniki tekmovanja bo naknadno objavljen!

Program tekmovanja:

1. kategorija: Otroci (O) (deklice in dečki skupaj), lahko nastopajo samo v svoji kategoriji. Rojeni 1. 1957 ali kasneje!
33 m v poljubnem slogu.
2. kategorija: Naraščajniki (NI) in naraščajnice (NE) skupaj, rojeni 1. 1954, 1955, 1956, lahko nastopajo samo v svoji kategoriji!
33 m v poljubnem slogu.
3. kategorija: Mladinci (MI) in mladinke (ME) ločeno, rojeni 1. 1951, 1952, 1953, lahko nastopajo v obeh svojih panogah in v eni panogi (vključno štafeti) med člansko konkurenco!
33 m prosto — 33 m prsno.
4. kategorija: Člani (MO) in članice (ZE) ločeno, rojeni 1. 1950 ali prej, lahko nastopajo: ženske v vseh disciplinah; moški: vsak dan v dveh disciplinah in v 1 štafeti!

Ženske:

33 m prosto
33 m prsno
štafeta 4x33 m prosto

moški:

33 m delfin (ali metuljček)
66 m prosto
66 m prsno
66 m hrbtno
200 m prosto
štafeta 4x66 m prosto
štafeta 4x33 m mešano

Spored prvega dne:

33 m delfin (ali metuljček), 200 m prosto,
66 m hrbtno, 4x66 m prosto
ZE — 33 m prosto
MI — 33 m prosto
ME — 33 m prsno

Spored drugega dne:

O — 33 m poljubno
NI/NE — 33 m poljubno
MI — 33 m prsno

Iz kulturnega življenja

BENESKA BIENNALA ODPRTA

V torek so odprli v Benetkah — zaenkrat samo za časnike in kritike — 33. Mednarodno umetniško biennialo. Ob tej priložnosti se je zbralo v Benetkah okrog 500 umetnostnih kritikov in posebnih dopisnikov dnevnikov in revij z vsega sveta. Navzoči so bili tudi radijski in televizijski poročevalci 24 radijskih in televizijskih omrežij. Na bienniali je letos zastopanih 37 držav, od katerih jih ima 28 lasten paviljon.

UMRL JE FILOZOF HOCKING

V nedeljo je umrl v mestu Madison v New Hampshireju ameriški filozof William Ernest Hocking. Slovel je kot eden največjih ameriških filozofov. Ustanovil je lasten filozofski sistem, imenovan objektivni idealizem ali tudi nematerialistični realizem. Že s svojo prvo knjigo »Pomen Boga v človeški eksistenci«, ki je izšla leta 1912, se je uvrstil Hocking med glavne ameriške mislece. Od tedaj je napisal še mnogo knjig in na stotine člankov. Bil je eden izmed glavnih predstavnikov težnje, da bi osvobodili filozofijo ožin učenjskih krogov in jo spravili v stik s konkretnimi problemi modernega sveta.

Za svojo knjigo »Civilizacija bodočega sveta«, v kateri se je zavzemal za civilizacijo, ki bi temeljila na zavezništvu velikih religij, je dobil leta 1957 mednarodno nagrado »Leconte du Nouy«. Odlikovali so ga tudi s številnimi častnimi doktorati.

ME — 33 m prosto

ZE — 33 m prsno, 4x33 m prosto

MO — 66 m prsno, 66 m prosto, 4x33 m mešano.

Vpisovanja za plavalno tekmovanje bo organizator sprejemal v dneh:

9., 10. in 12. septembra na svojem sedežu!
Organizator je na razpolago za pojasnila itd. vsak ponedeljek od 21. ure naprej!

REZULTATI ATLETOV OLYMPIE

za pokrajinsko prvenstvo dne 11. junija v Gorici in 12. junija v Trzinu, Kategorija Mladincev je dosegla sledeče točke:

Tek na 80 m: 4) Komavli Silvan 13"6; met diska (1,750 kg): 1) Podberšček Edi 42,24 m; tek na 300 m: 5) Stergulc Marko 44"4; tek na 2000 m: 2) Palla Guido 7'00"; skok v višino: 3) Fantini iSilvan 1,50 m; tek na 300 m zapreke: 2) Komavli S. 43"8; met krogla (6 kg): 1) Podberšček E. 12,42 m; tek na 1000 m: 2) Stergulc M. 3'02"8, 3) Makuc Marcel 3'05"3.

Tekmovanje naraščajnikov:

Tek na 60 m zapreke: 2) Mermolja Franc 9"9; skok v višino: 1) Di Nalo Benedikt 1,63 m; tek na 80 m: 2) Mermolja F. 10"5; met krogla (4 kg): 1) Spazzapan Peter 12,90 m; skok s palico: 1) Kogoj Jože 2,60 m.

V soboto 11. junija so odbojkarji Olympije tekmovali v Trstu na deželnem odbojškem prvenstvu kategorije Naraščajniki. To je nova kategorija, h kateri spadajo letnik 1949 in mlajši. Olympija je bilo edino moštvo iz goriške province, ki se je udeležilo tekem. Tekmovala so še naslednja moštva: finalista iz tržaške province Bor in ENAOLI ter CSI Friuli iz Čedad. Skoda, da se je tekmovanje vršilo tako pozno oziroma prav pred zaključnim izpitom nižje srednje šole, tako se ga nekateri fantje niso mogli udeležiti. Naraščajniki Olympije so prvič nastopili na tekmah, pa so se kar zadovoljivo odrezali (Brajnik Rajko, Pivk, Spaccapan Bernard in Peter, Rosi Levin, Frandolič Darij).

Rezultati: CSI : Olympija, 2:0 (15:12, 15:3); ENAOLI : Olympija, 2:0 (15:7, 15:2); Olympija Bor, 2:1 (15:8, 12:15, 15:8).

Olympija je zasedla tretje mesto.

Strahotna postelja

2

WILKIE COLLINS

»Hura, stari grenadir! Hura, šampanjec!« In sva ga izpraznila steklenico in nato še eno. Napijala sva francoskemu vinu, starim grenadirjem, pogumnim Angležem, Veliki armadi, velikemu Napoleonu, družbi v igralnici, croupieru in njegovi ženi in hčerkam pod pogojem, da jih ima, vsem ženskam na splošno in končno sploh vsakomur na svetu. Po drugi steklenici šampanjca sem bil tako razžarjen in razvnet kot še nikoli v življenju. Je bila to morda posledica razdraženosti, ki se je polotila vsega mojega živčnega sistema ali je bil moj želodec tisti večer posebno v neredu? Morda pa je bil šampanjec posebno močan? Zakričal sem:

»Še eno steklenico, slisiš, stari junak od Austerlitz!«

Stari vojak pa je majal z glavo in buljil vame s svojimi krvavimi očmi, da so mu skoro skočile iz glave, si položil umazani kazavec na vdrti nos in slovesno izjavil:

»Kavo!«

Nato je odhitel nekam v notranjost hiše.

Kot se je zdelo, je imela beseda »kava«, ki jo je izustil čudni veteran, kar čarovni učinek na vso družbo v sobi. Vsi hkrati so vstali in odšli. Verjetno so računali, da se bodo okoristili z mojo pijanostjo, ko pa so videli, da me je skušal moj novi prijatelj dobrohotno obvarovati pred pogubno omamljenostjo, so izgubili upanje, da bi se mogli polastiti mojega priigranega denarja, in so rajši izginili. Ko se je moj prijatelj vrnil in spet sedel k mizi meni nasproti, sva bila sama v sobi. V sosednji sobi sem lahko opazil croupiera, ki je molče večerjal. Bilo je še tiše kot prej med igro.

Nenadna sprememba pa je nastopila tudi v starem vojaku. Postal je hudo slovesen in ko je začel spet govoriti, ni nič več kričal »tisoč strel!«, nič več ni tleskal s prsti in vzhičeno vzklikal. Govoril je v skrivnostno zaupnem tonu:

»Poslušajte, moj dragi gospod, poslušajte nasvet starega vojaka. Naročil sem gospodinji te hiše, ki je zelo prijazna ženska in genialna kuharica, naj nama skuha posebno močno in dobro kavo. Izpiti morate to kavo, da se boste znebili svoje duševne razburjenosti, preden odidete domov. Morate jo izpiti, dragi prijatelj! Z vsem tem denarjem v robcu je vaša vražja dolžnost, da pridete k pravi zavesti. Razni odlični gospodje so bili priče, kako velikansko vsoto ste nočjo priigrali, in čeprav so z gotovega stališča zelo dostojni in res odlični gospodje, so vendar tudi smrtniki in imajo svojo ljubo šibko stran. Je treba reči še kaj več? Ah, ne, ker me dobro razumete. Zdaj, ko se boste spet bolje počutili, morate poslati po kočijo in dobro zapreti vsa okna, ko boste sedeli v njej. Kočijaža pa recite, naj vas pelje domov samo po širokih in dobro razsvetljenih ulicah. Če boste tako napravili, boste vi in vaš denar srečno prispeli domov. In jutri boste hvaležni staremu vojaku, da vam je dal tak pošten nasvet.«

Prav ko je končal, so prinesli kavo, že nalito v dve skodelici. Moj ljubeznivi tovariš mi je s poklonom podal eno, in ker sem bil res žejen, sem jo na dušek izpil.

Takoj nato pa se mi je zavrtelo v glavi in začutil sem še hujšo omotico kot prej. Vsa soba se je začela divje vrteti okrog me-

ne in stari vojak se mi je zdel, kot da se guga na gugalnici gor in dol. Bil sem napol oglušen od silnega zvonjenja v ušesih in čutil sem, kako se me lotevata popolna nemoč in zmedenost. Dvignil sem se s stola, a sem se moral oprijeti mize, da nisem padel. Zajecjal sem, da mi je strašno slabo, tako slabo, da ne vem, kako bom prispel domov.

Stari vojak pa je dejal, in imel sem občutek, da se celo njegov glas guga gor in dol: »Moj dragi prijatelj, bilo bi blazno, če bi hoteli domov v takem stanju. Prav gotovo bi izgubili svoj denar. Z največjo lahkoto bi vas kdo oropal in umoril. Jaz bom spal tukaj. Prenočite tudi vi tukaj. V tej hiši imajo imenitne postelje. Naročite si eno. Tako boste prespali učinek vina in jutri zjutraj boste lahko varno odnesli domov svoj dobiček — jutri zjutraj, ko bo že velik dan.«

Jaz sem imel v glavi samo dve misli: to, da ne smem izpustiti robca, polnega denarja, in to, da moram takoj nekam leči in se pogrezniti v krepilno spanje. Tako sem pristal na predlog o postelji in prišel ponudeno roko starega vojaka. V drugi pa mi je bingljala culica z denarjem. Tako sva šla za croupierjem po raznih hodnikih in stopnicah navzgor v sobo, kjer naj bi prespal noč. Bivši vojak mi je prisrčno stisnil roko in predlagal, da bi skupaj zajtrkovala, nato pa je spet odšel s croupierjem in me pustil samega.

Stopil sem k umivalni mizi in izpil nekaj vode iz vrča, ostalo vodo pa sem izlil v umivalnik in potopil obraz vanj. Potem sem sedel na stol in se poskušal zbrati. Kmalu sem se počutil bolje. Prehod iz zatohlega vzdušja v igralnici v hladni zrak sobe, v kateri sem se znašel, je dobro del mojim

pljučam; in za moje oči skoro enako osvežujoča sprememba od ostre svetlobe plinskih luči v igravnem salonu na blede, mirno brlenje sveče v moji spalni sobi je čudovito okrepila poživljajoči učinek mrzle vode. Omotica me je zapustila in spet sem se začel čutiti kot razumno bitje.

Moja prva misel je bila, kako tvegano je prespati vso noč v hiši, kjer je igralnica; toda druga misel je bila ta, da bi bilo še veliko bolj tvegano, če bi skušal zapustiti hišo, ko je bila že zaklenjena, in iti sam domov ponoči po pariških ulicah, s tako veliko vsoto denarja pri sebi. Na svojih potovanjih sem večkrat spal še na slabših krajih. Tako sem sklenil zakleniti, zapahneti in zabarikadirati vrata sobe in počakati jutro.

In tako sem tudi storil. Zavaroval sem se pred vsakim poskusom vloma v sobo. Pogledal sem pod posteljo in v omaro. Preizkusil sem, če je okno dovolj trdno zaprto, in ko sem se prepričal, da je vse v redu, sem si slekel vrhno obleko, postavil šibko brlečo svečo na kamin v kupček pepela od požganih polen in zlezal v posteljo. Robec z denarjem sem položil pod zglavnik.

Toda kmalu sem začutil, da ne le ne bom mogel spati, ampak da sploh ne bom mogel zatisniti očesa. Bil sem čisto buden in tresla me je huda vročica. Vsak živec v meni je drgetal — in vsak moj čut se je zdel nenaravno zaostren. Pokašljeval sem in se prevračal po postelji, preizkušal vse mogoče lege in stalno iskal najhladnejše kotičke postelje, ne da bi mi kaj pomagalo. Zdaj sem prekrizal roke na telesu, pa jih spet položil podse, zdaj z vso silo stegnil noge do konca postelje, pa jih spet skrčil tako visoko k bradi, kot je le šlo. Stresel sem svoj zmečkani zglavnik, ga obračal na hladno stran, ga poravnal in legel na hrbet, potem pa sem ga spet odločno prepognil, ga postavil po koncu ob steno postelje, se s hrbtom naslonil nanj in poskusil s sedečo držo.

(Dalje)

Kako so misijonarji pomagali Indijancem

Pred kratkim je objavil münchenski dnevnik »Süddeutsche Zeitung« zanimivo poročilo o delovanju bavarskih katoliških misijonarjev v prekomorskih deželah. Zlasti München je važno izhodiščno mesto za misijonsko dejavnost.

Poročilo je navajalo med drugim, da so bavarski kapucini v nekaj desetletjih pripravili Indijance v svoji misijonski pokrajini Araukanija v južnem Čilu do tega, da so opustili primitivne oblike življenja, ki so spominjale še na življenje v kameni dobi, in se kot poljedelci stalno naselili. Prej so se klatili po pragozdi, oboroženi s fračami za lučanje kamenja in z lokom in puščicami, ter bili odvisni samo od slučajne lovske sreče. Izpostavljeni pa so bili tudi preganjanju, ker so jih beli naseljenci smatrali za nevarne. Tako jim je grozilo uničenje.

Misijonarji so se toliko časa trudili, da je čilska vlada objavila leta 1928 zakon o varstvu Indijancev in določila Indijancem v Araukaniji rezervat, ki je velik kot nemška dežela Hessen. Zdaj vzdržujejo misijonarji v rezervatu med drugim 208 osnovnih šol, ki jih obiskuje nad 25.000 učencev, deset nižjih srednjih šol za dečke in deklice, obrtno učilnice, semenišča, strokovne šole, otroške domove in še razne druge ustanove,

ki skrbje za vzgojo in socialni napredek Indijancev.

Mladi misijonarji se morajo že v domovini, še pred odhodom v misijone, učiti jezike ljudstev, med katerimi bodo delovali. Seznanjajo se tudi s tamkajšnjimi zemljepisnimi in etničnimi razmerami, z navadami, vero in ljudsko umetnostjo tistih ljudstev. Misijonski bratje — neduhovniki — pa se uče raznih obrti in poljedelstva, da pomagajo potem domačinom in misijonom. Oboji, duhovniki in bratje neduhovniki, pa se morajo tudi učiti, kako pomagati v primerih bolezni in kako skrbeti za lastno zdravje v drugačnem podnebju, pa tudi spoštovanja do mentalitete primitivnih narodov in potrpežljivosti.

V misijonih v Afriki in Aziji deluje tudi precej slovenskih misijonarjev in misijonark, katerim pa posveča slovenska javnost vse premalo pozornosti in jih premalo podpira, četudi so ravno oni med tistimi, ki najbolj častno in najlepše zastopajo slovenski narod v svetu in pomagajo »zaostalim« ali »nerazvitim« narodom. O pomoči takim narodom se sicer tudi med Slovenci in zlasti v slovenskem tisku veliko govori, a veliko ljudi med nami še vedno misli, da so dolžni dajati tako pomoč le drugi in da se pozivi k taki pomoči nas ne tičejo. S. B.